

Inyila Isa

Annabi Matiyu naxan sebexi

Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Kitaabui naxan xili « Inyila Isa, » a dɔxɔ naani na a ra. Namijɔnmɛ naani nan taruxuie sebe Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra naxee lanxi Inyila Isa nan ma. E xili ne Matiyu, Maraki, Luki, nun Yaya.

Isa keli xanbi dunjɔ, Annabi Matiyu naxa yi Kitaabui sebe, a xa Isa xa dunjɔigiri birin masen alako mixie xa a kolon, a Isa findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na. A a sebe Gireki xui ne, kɔnɔ muxu bara a madangi Soso xui alako Sosoe fan xa nɔ a fahaamude.

Isa xa kaabanako gbegbe sebexi yi Kitaabui kui alako mixie xa a senbe kolon, Ala senbe naxan fixi a ma. A furemae rayalan ne, a jinne ragbilen mixie fɔxɔ ra. Annabi Matiyu bara wa mixie xa Isa xa kawandie fan kolon. Isa to mixie xaran Ala xa masenyi ra, e naxa a kolon, a a nɔndi yati yati nan masenma. A dɔnxɔe ra, yi Kitaabui Isa faxa ki nan dentege sama nun a keli ki faxe ma.

Na birin nɔma fahaamui fide won ma, won xa a kolon nde na Isa ra. Won lɔnni naxan sɔtɔma yi Kitaabui kui, a nɔma won malide won ma dunjɔigiri kui, a man nɔma won malide aligiyama. Ala xa a lu won xaxili ma. Amina.

Inyila Isa

Annabi Matiyu naxan sebexi

1

Isa benbae

(Luki 3:23-38)

¹ Isa, Ala xa Mixi Sugandixi naxan fatan Dawuda nun Iburahima bɔnsɔe ra, a benbae xilie nan yi ki:

² Iburahima naxa Isiyaga sɔtɔ.

Isiyaga naxa Yaxuba sɔtɔ.

Yaxuba naxa Yuda nun a taarae nun a xunyaɛ sɔtɔ.

³ Yuda naxa Peresi nun Sera sɔtɔ, Tamari xa die.

Peresi naxa Xesiron soto.

Xesiron naxa Arami soto.

⁴ Arami naxa Aminadabo soto.

Aminadabo naxa Naxason soto.

Naxason naxa Salimon soto.

⁵ Salimon naxa Boosu soto, Raxabi xa di.

Boosu naxa Obedo soto, Ruti xa di.

⁶ Obedo naxa Yisayi soto.

Yisayi naxa Dawuda soto.

Mange Dawuda naxa Sulemani soto

Uriya xa gine saabui ra.

⁷ Sulemani naxa Robowami soto.

Robowami naxa Abiya soto.

Abiya naxa Asa soto.

⁸ Asa naxa Yehosafati soto.

Yehosafati naxa Yehorami soto.

Yehorami naxa Yusiya soto.

⁹ Yusiya naxa Yotami soto.

Yotami naxa Axasi soto.

Axasi naxa Xesekiya soto.

¹⁰ Xesekiya naxa Manasi soto.

Manasi naxa Amon soto.

Amon naxa Yosiya soto.

¹¹ Yosiya naxa Yekoniya nun a xunxae soto,

Isirayilakae xaninxi Babilon temui naxe.

¹² E to siga Babilon, Yekoniya naxa Salatiyeli soto.

Salatiyeli naxa Sorobabeli soto.

¹³ Sorobabeli naxa Abiyudi soto.

Abiyudi naxa Eliyakimi soto.

Eliyakimi naxa Asoro soto.

naxan xili Ala xa Mixi Sugandixi.

¹⁷ A birin nalanxi benba dɔɔ fu nun naani, keli Iburahima ma sa dɔɔ Dawuda ra. A birin nalanxi benba dɔɔ fu nun naani, keli Dawuda ma, han Isirayilakae siga temui naxe Babilɔn. A birin nalanxi benba dɔɔ fu nun naani, keli Isirayilakae siga temui ma Babilɔn, han a sa dɔɔ Ala xa Mixi Sugandixi xa waxati ra.

(Luki 1:26-38, 2:1-7)

¹⁸ Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa bari raba yi ki ne: Yusufu nu bara Isa nga Mariyama xa kote doxo, konono beenun e xa kafu, Mariyama naxa teege Ala Xaxili Seniyenxi xa kaabanako saabui ra. ¹⁹ A xa mori Yusufu to findixi tinxintoe ra, a mu nu waxi Mariyama xili kanafe. A naxa nate tongo e xa fatan gundoroxopa kui. ²⁰ A nu a mapoxunma na fe ma temui naxe, Marigi xa maleke nde naxa mini a ma xiye kui, a a masen a be, « Yusufu, i tan naxan kelixi Dawuda bonsoe, i naxa gaaxu i xa gine Mariyama futife ra, barima a teegexi di naxan ma, a fatanxi Ala Xaxili Seniyenxi xa kaabanako nan na. ²¹ Mariyama fama di xeme nan baride. I xa a xili sa Isa, barima a tan nan fama a xa nama rakiside e xa yunubie ma.»

²² Na birin naba ne alako Marigi naxan masen namijonme saabui ra, a xa kamali
alo a sebexi Kitaabui kui ki naxe,

Na nan na ki, « Ala na won ya ma.»

²⁴ Yusufu to xunu, a naxa Marigi xa maleke xa yaamari rabatu, a a xa gine xa futi xiri. ²⁵ Kono a mu a kolon gine ra han Mariyama xa di xeme bari xanbi. A naxa na di xili sa Isa.

2

Karamoxoe Isa binyafe

¹ Isa bari Beteleemu taa nan kui, Yudaya boxi ma, mange Herode xa jamanε. Na waxati, karamoxo ndee naxa fa Darisalamu keli sogetede biri ra, ² e naxa maxorinyi ti, e naxe, « Yuwifie xa mange naxan baxi baride, a na minden? Muxu faxi ne muxu xa fa suyidi a be, barima muxu bara a xa tunbui to sogetede biri.» ³ Mange Herode to na fe me, a tan nun Darisalamuka birin naxa kontofili. ⁴ A naxa serexedube kuntigie nun seriye karamoxoe malan, a xa e maxorin Ala xa Mixi Sugandixi barima dennaxe. ⁵ E naxa a yaabi, « A barima Beteleemu taa nan kui, Yudaya boxi ma, barima namijonme a sebexi, ⁶ «I tan Beteleemu, naxan na Yudaya boxi ma, i tide mu xurun Yudaya taa xungbee ya ma, barima mange fama kelide i tan Beteleemu ne, naxan n ma Isirayila jama raperema, alo xuruse demadonyi xurusee raperema ki naxe.» »

⁷ Na kui, Herode naxa na karamoxoe xili gundo ra, a e maxorin tunbui minixi waxati naxan ma. ⁸ Na dangi xanbi, a naxa e xee Beteleemu yi xeeraya ra, « Wo siga, wo xa sa wakili yi diyore fenfe ra. Wo na a to, wo xa fa n nakolon alako n fan xa sa suyidi a be.»

⁹ Karamoxoe to ge mange xui ramede, e naxa siga. E man naxa tunbui to, e sa naxan to sogetede biri ra. Tunbui naxa jere e ya ra han a naxa ti diyore yire xun ma. ¹⁰ E to tunbui to, e naxa seewa ki fanyi ra. ¹¹ E naxa so banxi kui, e naxa diyore to a nga Mariyama yi ra. E naxa e magoro boxi, e suyidi diyore be. Na temui, e naxa sanbasee ramini e xa kote kui, e xema, surayi fanyi, nun miri labunde fi diyore ma. ¹² Na dangi xanbi, Ala to nu bara e rakolon xiye kui a a mu lanma e xa gbilen Herode yire, e naxa gbilen e xa boxi ma kira gbete ra.

Isa xaninfe Misira

¹³ Karamoxoe siga xanbi, Marigi xa maleke naxa mini Yusufu ma xiye kui, a a masen a be, « Keli. Diyore nun a nga xanin Misira boxi ma. Wo xa lu menni han n

wɔyɛnma i bɛ tɛmɔi naxɛ, barima Herode diyɔrɛ fɛnma nɛ alako a xa a faxa.»¹⁴
Yusufu naxa keli kɔɛ ra, a diyɔrɛ nun a nga xanin Misira.¹⁵ E naxa lu mɛnni han Herode
naxa faxa, alako Marigi naxan masen namipɔnɛmɛ saabui ra, a xa kamali,

« N bara n ma di xili,

a xa keli Misira.»

Herode diyɔrɛ faxafe

¹⁶ Herode to a kolon a karamɔxɔɛ bara a madaxu, a bɔɛ naxa te a jaaxi ra. A
naxa yaamari fi, di xɛmɛ birin xa faxa Beteleɛmu nun a rabilinyi birin, naxee mu nu jɛ
saxan sɔtɔ sinden. A na nate tongo na karamɔxɔɛ xa tunbui to tɛmɔi nan ma.¹⁷ Na kui,
Annabi Yereɛmi xa masenyi naxa kamali,

¹⁸ « Xui nde bara mɛ Rama,

wa xui nun sunnunyi gbege na a ra.

Raxeɛle wama a xa die nan ma fe ra,

a mu tinxi mixi yo xa a madundu

barima die mu a bɛ sɔnɔn dunjɛ.»

Isa nun a barimixie gbilenfe

¹⁹ Herode to faxa, Marigi xa malekɛ naxa mini Yusufu ma xiye kui Misira bɔxi
ma.²⁰ A naxa a masen a bɛ, « Keli, diyɔrɛ nun a nga tongo, i xa gbilen e ra Isirayila bɔxi
ma, barima naxee nu waxi diyɔrɛ faxafe, e bara faxa.»²¹ Yusufu naxa keli, a naxa diyɔrɛ
nun a nga tongo, e gbilen Isirayila bɔxi ma.²² Kɔnɔ Yusufu to a mɛ a Araxelusi nan
findixi Yudaya mangɛ ra a baba Herode jɔxɔɛ ra, a naxa gaaxu sode naa. Ala to wɔyɛn a
ra xiye kui, a naxa siga Galile bɔxi ma,²³ a sa sabati Nasareti. Na raba nɛ alako
namipɔnɛmɛ xa masenyi xa kamali, naxan a masenxi, « A xili falama nɛ, «Nasaretika.» »

3

Annabi Yaya kawandi tife

(Maraki 1:2-11, Luki 3:1-22, Yaya 1:19-34)

¹ Na waxati Annabi Yaya Xunxa naxa kawandi ti fɔlɔ Yudaya gbengberen yire.²
A nu a masen, « Wo tuubi, barima Ala xa mangeya niini bara makɔrɛ.»³ Annabi Esayi
nu Annabi Yaya nan ma fe falafe, a to a masen,

« Mixi nde a xui itema gbengberen yire,

«Wo kira yailan Marigi be,
wo kirae matinxin a ya ra.» »

⁴ Nɔxɔmɛ xabe donma nan nu ragoroxi Yaya ma, beleti kiri daaxi nu xirixi a tagi. A nu baloma katoe nun wula kumi nan na. ⁵ Darisalamukae, Yudayakae, nun mixi naxee birin nu sabatixi Yuruden xure rabilinyi, e nu sigama a yire. ⁶ E nu e xa yunubie masenma kene ma, Yaya fan nu e xunxama Yuruden xure xɔɔra Ala xa fe ra.

⁷ Kɔnɔ Annabi Yaya to Farisenie nun Saduseni gbegbe to fa ra e xa e xunxa ye xɔɔra, a naxa a masen e be, « Wo tan bɔximase bɔnsɔe! Nde wo rakolonxi wo xa wo gi Ala xa xɔne ma naxan na fafe? ⁸ Wo xa fe fanyi nan naba naxan a masenma a wo bara tuubi. ⁹ Wo naxa a fala wo yete ma, «Ibrahimima nan na muxu benba ra,» barima Ala noma yi gemee mafindide Ibrahimima xa die ra. ¹⁰ Beera jan na wurie sanke ma a xa e bilie sege. Wuri naxan yo mu bogi fanyi raminima, a segema ne, a woli te i. ¹¹ N tan wo xunxama ye nan xɔɔra wo xa tuubi xa fe ra, kɔnɔ naxan fama fade n xanbi ra, na senbe gbo n tan be. Na binye mu na n tan yi ra hali a xa sankiri maxaninfe ra. A tan nan Ala Xaxili Seniyenxi ragoroma wo ma, a tan nan wo xunxama te ra. ¹² A xa segerenyi suxuxi a yi ra, a maale nun a lagi yegetima naxan na lɔnyi ma. A maale rasoma a xa bili kui, kɔnɔ a lagi tan ganma te ra naxan mu xubenma.»

Isa xunxafe

(Maraki 1:9-11, Luki 3:21-22, Yaya 1:32-34)

¹³ Na temui Isa naxa keli Galile, fafe ra Yaya yire Yuruden xure, alako Yaya xa a xunxa ye xɔɔra. ¹⁴ Kɔnɔ Yaya mu nu tinxin fe ra. A naxa a fala, « N tan nan hayi a ma i tan xa n xunxa ye xɔɔra, kɔnɔ i tan nan fa faxi n tan xa i xunxa ye xɔɔra?» ¹⁵ Isa naxa a yaabi, « Yakɔsi, a xa raba yi ki, barima a lanma won xa fe birin naba a seriye ki ma.» Na kui, Yaya naxa tin a ra. ¹⁶ Isa xun to xa, a naxa te ye xɔɔra, koore naxa rabi, a naxa Ala Xaxili Seniyenxi to goro ra a ma alo ganbe. ¹⁷ Xui nde naxa me keli koore ma, a a masen, « N ma Di maxanuxi nan yi ki naxan n kenenxi ki fanyi ra.»

4

Sentane katafe a xa Isa ratantan

(Maraki 1:12-13, Luki 4:1-13)

¹ Ala Xaxili naxa Isa xun ti gbengberenyi ma alako Ibulisa xa sa kata a xa a

ratantan. ² Isa to nu bara sun xi tongo naani, kœe nun yanyi, kaame nu na a ma. ³ Maratantanma to maso a ra, a naxa a fala a be, « Xa Ala xa Di nan i ra, yaamari fi yi gemee xa findi taami ra.» ⁴ Isa naxa a yaabi, « A sebexi Kitaabui kui, «Mixi mu baloma taami gbansan xa ra. Ala xa masenyi birin findixi baloe nan na adama be.» »

⁵ Ibulisa naxa a xanin Darisalamu, taa seniyeñxi, a a ti Ala xa hœromœbanxi fari, yire itexi. ⁶ A naxa a fala a be, « Xa Ala xa Di nan lanxi i ma, tugañ, barima a sebexi, «Ala yaamari fima ne a xa malekee ma i xa fe ra,» «e e belexee rasoma ne i bun ma, e i ralaxun alako i sanyi naxa din geme ra.» »

⁷ Isa naxa a yaabi, « Iyo, kœno a man sebexi Kitaabui kui, «I naxa i Marigi Ala mato.» »

⁸ Ibulisa man naxa a xanin geya itexi fari, a fa dunja mangeya birin masen a be, e nun e xa dariye. ⁹ A naxa a fala a be, « N yi birin fima ne i ma xa i suyidi n be, i n batu.» ¹⁰ Isa naxa a yaabi, « Sentane, keli be! A sebexi Kitaabui kui, «I xa i Marigi Ala gbansan nan batu, i xa suyidi a keren nan be.» » ¹¹ Na wœyenyi dangi xanbi, Ibulisa naxa keli a xun. Malekee naxa e maso Isa ra, e a senbe so.

Isa a xa wali fœlœfe Galile boxi ma

(Maraki 1:14-20, Luki 4:14-15)

¹² Isa to a me a Yaya bara sa geeli, a naxa gbilen Galile boxi ma. ¹³ A naxa keli Nasareti taa kui, a sa sabati Kaperenamu, taa nde naxan nu na baa de ra, Sabulon nun Nafatali boxi ma. ¹⁴ Na naxa raba alako Annabi Esayi xa masenyi xa kamali,

¹⁵ « Sabulon nun Nafatali boxi, naxee na kira ra sigafe baa de ra Yuruden naakiri, wo findixi Galile boxi nan na naxan na si gbetee belexe.

¹⁶ Namanœ naxan dœxœxi dimi kui, e bara naiyalanyi belebele to. Naxee dœxœxi faxe xa dimi kui, naiyalanyi bara mini e be.»

¹⁷ Keli na temui ma, Isa naxa kawandi ti fœlo, a nu a fala, « Wo tuubi, barima Ala xa mangeya niini bara makœre.»

Isa a fœxirabire singee xilife

(Maraki 1:16-20, Luki 5:1-11)

¹⁸ Isa to nu jerefe Galile baa de ra, a naxa xeme firin to e na yelee wolife. Yexesuxuie nan nu e ra, Simon, naxan xili Piyeri, a nun a xunya Andire. ¹⁹ Isa naxa a fala e be, « Wo bira n foxo ra. Temui dangixi wo nu yexe nan suxuma, konko yakosi n a niyama wo xa nu mixie nan soto n be.» ²⁰ E naxa e xa yelee lu na keren na, e bira Isa foxo ra. ²¹ E to siga, e naxa xeme firin gbete to, Sebede xa di Yaki nun a xunya Yaya. E nu na yelee madegefe kunkui kui e baba Sebede fe ma. Isa naxa e xili, ²² e fan naxa kunkui nun e baba lu na keren na, e bira Isa foxo ra.

Isa mixie kawandife nun furemae rayalanfe

(Luki 6:17-19)

²³ Na xanbi Isa naxa Galile boxi birin isa folo. A nu mixie xaranma e xa salidee kui, a nu e kawandi Ala xa mangeya niini xa xibaaru fanyi ra, a nu furema mooli birin nayalan jama ya ma. ²⁴ A xili naxa te Siriya boxi birin ma. Mixie naxa fa furema mooli birin na a xon ma. E nu fama mixie ra naxee nu na toorofo a jaaxi ra, jinne nu naxee foxo ra, bira fure nu na naxee ma, a nun namatee. Isa nu e birin nayalanma. ²⁵ Nama gbegbe naxa bira a foxo ra kelifa Galile boxi ma, Taa Fu boxi, Darisalamu, Yudaya, nun boxi naxan na Yuruden naakiri ma.

5

Isa xa kawandi geya fari

(Maraki 3:13, Luki 6:12-13)

¹ Isa to jama to, a naxa te geya fari, a a magoro. A foxirabiree naxa e makore a ra.
² A naxa masenyi ti folo e be.

Ala seewe fima naxee ma

(Luki 6:20-26)

³ « Seewe na mixie be naxee e yete magoroma,
barima e fama ne sode Ala xa mangeya niini bun ma.

⁴ Seewe na mixie be naxee wama,
barima e fama ne madundude.

⁵ Seewe na mixie be naxee dipema,
boxi findima e tan nan ke ra.

⁶ Seewe na mixie be naxee wama tinxinyi xon,

alɔ kaametɔe wama donse xɔn ma ki naxe,
barima e a sɔtɔma ne.

⁷ Seewe na mixie be naxee kinikinima e booree ma,
barima Ala kinikinima ne e fan ma.

⁸ Seewe na mixie be naxee boɔe fiixe,
barima e Ala toma ne a xa fonisireya kui.

⁹ Seewe na mixie be naxee lanyɔ fenma e nun mixie tagi,
barima e xili falama ne Ala xa die.

¹⁰ Seewe na mixie be naxee paxankataxi tinxinyi xa fe ra,
barima e soma ne Ala xa mangeya niini bun ma.»

¹¹ « Seewe na wo be e na wo konbi, e na wo paxankata, e na wule nun fe kobi
mooli birin fala wo xun ma n ma fe ra. ¹² Wo xa jɛlexin, wo xa seewa, barima wo
baraayi gboma ne ariyanna. Beenun wo xa bari, e namijɔnmee fan paxankata na ki ne.»

Fɔxe nun naiyalanyi

(Maraki 9:50, 4:21, Luki 14:34-35, 8:16, 11:33)

¹³ « Wo maniyaxi fɔxe nan na yi dunɔpa adamadie ya ma, kɔnɔ xa fɔxe
mexemexenyi bara ba, a fa mexemexenma di? A tide yo mu na kɔre, fo a woli tande,
mixie jere a fari. ¹⁴ Wo maniyaxi naiyalanyi nan na yi dunɔpa adamadie ya ma. Taa
naxan dɔxɔxi geya fari, na mu nɔma nɔxunde. ¹⁵ Lanpui mu radexema a xa dɔxɔ debe
bun ma. A dɔxɔma lanpui dɔxɔse nan fari alako a xa banxi kui iyalan birin be. ¹⁶ Wo xa
naiyalanyi fan xa yanba na ki adamadie ya ma, alako e xa wo xa kewali fanyie to, e wo
Baba matɔxɔ naxan na ariyanna.»

Annabi Munsa nun namijɔnmee xa seriye

¹⁷ « Wo naxa a mapɔxun a n faxi ne n xa Tawureta Munsa nun namijɔnmee xa
seriye ba a i. N mu faxi e bade xe, n faxi ne alako n xa e rakamali. ¹⁸ N xa nɔndi fala wo
be, danmi koore nun bɔxi na na, hali sigire keren mu bama Ala xa seriye ra, fo a birin
kamali. ¹⁹ Na kui, mixi yo Ala xa yaamari keren matandi, na yaamari xurun kiyoki, a
man fa mixi gbete ratantan na kui, a kanyi fan xili xurunma ne birin be Ala xa mangeya
niini bun ma. Kɔnɔ mixi yo Ala xa seriye rabatu, a mixi gbete xaran na ra, na kanyi
xunnakeli nan sɔtɔma Ala xa mangeya niini bun ma. ²⁰ N xa a fala wo be, xa wo xa
tinxinyi mu dangi seriye karamɔxɔe nun Farisenie gbe ra, wo mu soma Ala xa mangeya

niini bun ma abadan.»

Faxe tife, xone, nun lanyi

(Maraki 11:25, Luki 12:57-59)

²¹ « Wo a kolon wo benbae yamari naxan na, «Wo naxa faxe ti. Faxeti makiitima ne.» ²² Kono n tan xa a fala wo be, naxan yo boje na te a ngaxakerenyi xili ma, na kanyi makiitima ne. Naxan na a fala ngaxakerenyi be, «I tan dugula», na kanyi makiitima ne kiitisa xungbee ya i. Naxan na a fala a be, «I tan xaxilitare!», na kanyi wolima ne yahannama te xora.»

²³ « Na kui, xa wo bara siga serexe bade, wo fa ratu a wo ngaxakerenyi xonoxi wo ma fe nde ma, ²⁴ wo xa wo xa serexe lu serexebade fe ma sinden, wo siga wo ngaxakerenyi yire. Wo xa lanyi xiri wo nun wo ngaxakerenyi tagi, wo fa gbilen wo xa serexe bade.»

²⁵ « I xa kata wo nun i kalamuma xa lan sinnanyi ma, wo na kira xon ma temui naxe. Xa na mu a ra a i xaninma kiitisa yire, kiitisa fan i so kosibili yi ra, na fan i sa geeli. ²⁶ N xa nondi fala i be, i mu minima menni fo i kobiri birin fi han batanka donxoe.»

Yene nun mixi ratantanse

(Matiyu 18:8-9, Maraki 9:43, 9:47-48)

²⁷ « Wo a kolon wo benbae yamari naxan na, «Wo naxa yene raba.» ²⁸ Kono n tan xa a fala wo be, naxan yo a ya ti gine nde ra mile kui, na kanyi bara ge yene rabade a boje kui. ²⁹ Xa i yirefan ya findima i ratantanse ra, a ba na, a wole. Fate yire nde bafe na, na fisa dine i fate gundi birin wolife yahannama. ³⁰ Xa i yirefan belexe findima i ratantanse ra, a bolon, a wole. Fate salonse nde bolonfe, na fisa dine i fate gundi birin wolife yahannama.»

Xeme nun gine fatanfe

(Matiyu 19:7-9, Maraki 10:4-5, 10:10-12, Luki 16:18)

³¹ « A man masenxi ne, «Naxan wama meefe a xa gine ra, a xa fatan keedi so a yi ra.» ³² Kono n tan xa a fala wo be, naxan yo mee a xa gine ra, xa a xa gine mu yene xa rabaxi, na kanyi bara a niya na gine xa findi yenela ra a na doro xeme gbete xon ma temui naxe. Xeme naxan fan na gine dorama e meexi naxan na, a fan bara findi yenela ra.»

Marakali

³³ « Wo a kolon wo benbae yamari naxan na, «Wo naxa wo xa marakali kana, wo xa a rakamali ne Marigi be.» ³⁴ Kɔnɔ n tan xa a fala wo be, wo naxa wo kali feo! Wo naxa wo kali koore ra, barima Ala xa kibanyi nan a ra. ³⁵ Wo naxa wo kali boxi ra, barima Ala sanyi tide na a ra. Wo naxa wo kali Darisalamu ra, barima Mange Xungbe xa taa nan a ra. ³⁶ Wo naxa wo kali wo yete xunyi ra, barima wo mu noma xunsexe keren nafugade, wo mu noma a fɔɔɔde. ³⁷ Wo xa nɔndi fala. Xa iyo nan a ra, wo xa a fala «iyo». Xa ade nan a ra, wo xa a fala «ade». Sese sa na xun ma, a fatanxi Sentane nan ma.»

Gbeɔɔɔɔ

(Luki 6:29-30)

³⁸ « Wo a kolon wo yamari naxan na, «Wo xa ya ɔɔɔɔ ya ra, wo xa jinyi ɔɔɔɔ jinyi ra.» ³⁹ Kɔnɔ n tan xa a fala wo be, wo naxa mixi kobi gere. Xa mixi nde wo xere garin, wo xa boore seeti fan ti a be. ⁴⁰ Xa mixi nde wama wo xaninfe kiiti banxi, alako a xa donma ba wo yi ra, wo xa wo xa guba fan lu a yi. ⁴¹ Xa mixi nde wo karaxan wo xa a mati jere kui kilo keren, wo xa a mati kilo firin. ⁴² Naxan na i makula, i xa a ki. Naxan wama se nde yofufe i ma, i naxa tondi a be.»

Yaxuie xanufe

(Luki 6:27-28, 6:32-36)

⁴³ « Wo a kolon wo yamarixi naxan na, «Wo xa wo boore xanu, wo xa wo yaxui xɔn.» ⁴⁴ Kɔnɔ n tan xa a fala wo be, wo xa wo yaxuie xanu, wo xa Ala maxandi mixie be naxee wo jaxankatama. ⁴⁵ Na kui, wo findima wo Baba xa die ra naxan na ariyanna, naxan kuye ibama tinxintɔɔe nun tinxintaree be, naxan tune ragoroma mixi fanyie nun mixi kobie be. ⁴⁶ Xa wo sa mixie gbansan nan xanuma, naxee wo fan xanuxi, wo baraayi mundun sɔɔma na kui? Hali duuti maxili kobie na mɔɔli rabama. ⁴⁷ Xa wo sa wo ngaxakerenyie gbansan nan xeebuma, wo munfe rabafe naxan findi fe neene ra na kui? Hali kaafirie na mɔɔli rabama. ⁴⁸ Na kui, wo xa tinxinyi nun marafanyi xa kamali, alo wo naxan toxi wo Baba ra naxan na ariyanna.»

¹ « Wo naxa fe fanyi raba mixie ya tode ra e xa wo xa tinxinyi to, xa na mu a ra wo mu baraayi yo sɔtɔma wo Baba ra, naxan na ariyanna. ² Na kui, i ne mixi kima, i naxa a sigi sa dunipa birin be alo filankafuie a rabama ki naxe salide nun taa ma, alako mixie xa e matɔxɔ. N xa nɔndi fala wo be, e bara ge e xa wali sare birin sɔtɔde. ³ I ne mixi kima i yirefanyi ra, kɔɔla naxa a kolon. ⁴ I xa mixi ki suture nan na. Na kui, i Baba Ala naxan gundo birin kolon, a fama ne na sare ragbilende i ma.»

Ala maxandife

(Luki 11:2-4)

⁵ « Wo ne salima, wo naxa lu alo filankafuie naxee salima, e tixi salidee kui nun kira de ra alako mixie xa e to. N xa nɔndi fala wo be, e bara ge e xa wali sare birin sɔtɔde. ⁶ Kɔnɔ i tan ne salima, siga i xa banxi yire nde nɔxunyi kui, i naade ragali, i Ala maxandi naxan mu toma. Na kui, i Baba Ala naxan gundo fe birin toxi, a fama ne i sare fide.»

⁷ « Wo ne Ala maxandima, wo naxa wo xa wɔyenyi rawuya fufafu, alo kaafiri naxee laxi a ra a e xa duba suxuma e xa wɔyenyi radiganxie nan saabui ra. ⁸ Wo naxa lu alo e tan, barima wo Baba Ala wo hayi kolon beenun wo xa a maxandi.»

⁹ « Wo lan wo xa sali yi ki ne:

«Muxu Baba naxan na ariyanna,
dunipa birin xa i xili seniye nxi kolon.

¹⁰ I xa mangiya xa fa.

I sago xa raba dunipa ma,
alo a rabama ariyanna ki naxe.

¹¹ Baloe fi muxu ma to lɔxɔe,
muxu hayi na naxan ma.

¹² Diye muxu xa yunubie ma,
alo muxu fan dipexi mixie haakee ma ki naxe,
naxee bara fe kobi niya muxu ra.

¹³ I naxa muxu ti maratantanyi kira xɔn,
i xa muxu ratanga Sentane ma.

I tan nan gbe na mangiya, senbe, nun binye ra abadan.
Amina.> »

¹⁴ « Xa wo diɲe mixie haakɛe ma, wo Baba naxan na ariyanna, a fan diɲema ne wo ma, ¹⁵ kɔnɔ xa wo mu diɲe mixie ma, wo Baba naxan na ariyanna, a fan mu diɲema wo xa yunubie ma.»

Sunyi suxufe

¹⁶ « Wo ne sunyi suxuma, wo naxa wo yatagi ixɔnɔ alɔ filankafuie e yatagi ixɔnɔma ki naxe, mixie xa a kolon a e na sunyi. N xa nɔndi fala wo be, e bara ge e xa wali sare birin sɔtɔde. ¹⁷ Kɔnɔ i tan ne sunyi suxuma, i xa ture sa i xunyi ma, i i yatagi maxa, ¹⁸ alako mixie naxa a kolon a i na sunyi. Na kui, i Baba Ala naxan mu toma, naxan man gundo fe birin toxi, a fama ne i sare fide.»

Harige

(Luki 11:33-36, 16:13)

¹⁹ « Wo naxa wo harige malan dunipa ma, nimasee nun xɔrixɔri a xun nakanama dennaxe, xa na mu a ra muɲetie nɔma a muɲade banxi kui dennaxe. ²⁰ Wo xa wo harige malan ariyanna ne, nimasee nun xɔrixɔri mu kanari sama dennaxe, muɲetie fan mu muɲe tima dennaxe. ²¹ Wo harige na dennaxe, wo bɔɲe fan luma naa ne.»

²² « Ya nan na fate xa lanpui ra. Xa i ya fan, i fate birin iyalanma ne, ²³ kɔnɔ xa i ya mu fan, i fate luma dimi nan kui. Na kui, xa i xa naiyalanyi bara findi dimi ra, na dimi ifɔɔɔ de!»

²⁴ « Mixi yo mu nɔma lude marigi firin xa yaamari bun ma, barima a fama marigi keren xɔnde, a boore maxanu. A xirima keren na, a boore rabolo. Wo mu nɔma Ala nun naafuli batude temui keren.»

Kɔntɔfili

(Luki 12:22-32)

²⁵ « Na nan a toxi, n xa a fala wo be, wo naxa kɔntɔfili baloe xa fe ra wo hayi na naxan ma yi dunijeigiri kui, xa na mu a ra, dugie xa fe ra wo naxee ragoroma wo fate ma. Wo xa dunijeigiri tide mu gbo donse be? Wo fate tide mu gbo dugie be? ²⁶ Wo xɔnie mato koore ma. E mu sansi sima, e mu xe xabama, e mu donse ragatama bilie kui, kɔnɔ wo Baba naxan na ariyanna, a e baloma. Wo tan mu dangi na xɔnie ra? ²⁷ Nde nɔma hali xi keren sade a xa simaya xun a xa kɔntɔfili saabui ra? ²⁸ Munfe ra wo kɔntɔfilima wo xa sosee xa fe ra? Wo sansi fuge tofanyie mato, e minima wula sansie ma

ki naxe. E mu walima, e mu wolgese yailanma, ²⁹ kono n xa a fala wo be, hali mange Sulemani xa dariye birin kui, a xa sosee mu nu tofan alo na sansi fuge keren. ³⁰ Xa Ala sansi meenima yi ki ne, sansi naxan na na to, tina a gan, a mu meenima wo fan ma? Wo xa danxaniya xurun!»

³¹ « Na kui, wo naxa kontofili a falafe ra, «Muxu munse donma? Muxu munse minma? Muxu munse ragoroma muxu ma?» ³² Kaafirie birama na fe mooli nan tun foxo ra. Anun, wo Baba naxan na ariyanna, a a kolon wo hayi na na se birin ma. ³³ Na kui, wo xa Ala xa mangeya niini nun a xa tinxinyi nan singe fen, a na se donxo birin fan fima ne wo ma. ³⁴ Wo naxa kontofili tina xa fe ra, barima tina a joxo sama a yete xon. Loxo birin nun a xa toore nan a ra.»

7

Wuri fuji nun xebenyi

(Luki 6:37-42)

¹ « Wo naxa wo yete findi wo boore adama kewalie makiitima ra, alako kiiti naxa kana wo fan na Ala yi. ² Wo mixi makiitima ki naxe, wo fan makiitima na ki ne. Wo maniyase naxan nawalima booree be, na nan nawalima wo fan be. ³ Munfe ra i wuri fuji toma i ngaxakerenyi ya ma, a fa li i mu xebenyi toxi naxan na i tan yete ya ma? ⁴ I noma a falade i ngaxakerenyi be di, «A lu n xa wuri fuji ba i ya ma,» xa a sa li xebenyi nan na i tan yete ya ma? ⁵ I tan filankafui, xebenyi nan singe ba i yete ya ma. Na ba xanbi, i noma ne se igbede a fanyi ra, alako i xa wuri fuji ba i ngaxakerenyi fan ya ma.»

Se seniyenxi sofe baree yi ra

⁶ « Wo naxa se seniyenxi so baree yi ra, xa na mu a ra e e ya rafindima ne wo ma, e wo maxin. Wo naxa geme tofanyie woli xosee bun ma, xa na mu a ra e e maboronma nan tui.»

Baba Ala maxandife

(Luki 11:9-13)

⁷ « Wo maxandi ti, wo a sotoma ne.

Wo fenyi ti, wo a toma ne.

Wo naade konkon, a rabima ne wo be.

⁸ Mixi naxan birin maxandi tima, a a sotoma ne.

Mixi naxan fenyi tima, a a toma ne.

Mixi naxan naade konkonma, a rabima ne a be.»

⁹ « Babe mundun na wo ya ma naxan xa di taami maxarinma a ma, a sa geme so a yi ra?

¹⁰ Xa na mu a ra, a boximase so a yi, a xa di na a maxarin yexe ma? ¹¹ Xa wo tan mixi kobie fata se fanyie fide wo xa die ma, wo Baba Ala naxan na ariyanna, a dangi wo ra pon! A fe fanyie fima ne a maxandimae ma.»

Mixi lanma a xa naxan naba a boore adama be

(Luki 6:31)

¹² « Wo wama mixie xa naxan birin naba wo be, wo fan xa na nan naba e be.

Tawureta Munsa nun namijonmee xa Kitaabuie birin nalanxi nan na ki.»

Naade ixutuxi nun a igbe

(Luki 13:23-24)

¹³ « Wo xa so naade ixutuxi nan na, barima naade igbe mixi rasigama gbaloe nan ma. Kira naxan mixi xaninma gbaloe ma, a jere mu xono. Mixi gbegbe soma naade igbe nan na, mixi gbegbe gbaloe kira nan suxuma. ¹⁴ Kono naade ixutuxi rabima kisi nan ma. Kira naxan mixi xaninma kisi ma, a jere xono. Mixi mu gbo naxee na naade nun na kira toma.»

Wuri bili kolonma a bogi nan ma

(Luki 6:43-44)

¹⁵ « Wo wo yete ratanga wule falee ma naxee e yete findixi namijonmee ra. E fama woyenyi joxunme ra wo ma, kono e janige mu fan feo! ¹⁶ Wo e kolonma e xa kewali nan ma. Kusu bama baagi bili kon na? Xore bama tunbe bili ma? ¹⁷ Sansi fanyi bogi fanyi nan naminima, sansi kobi fan bogi kobi nan naminima. ¹⁸ Sansi fanyi mu noma bogi kobi raminide, sansi kobi fan mu noma bogi fanyi raminide. ¹⁹ Sansi naxan mu bogi fanyi raminima, a segema ne, a woli te i. ²⁰ Na kui, wo na mixie kolonma e xa kewali nan ma.»

Naxee mu Ala sagoe rabama

(Luki 6:46, 13:25-27)

²¹ « Mixi naxee a falama n be, <N Marigi, n Marigi,> e birin xa mu soma Ala xa

mangeya niini bun ma, fo naxee n Baba sago rabama naxan na ariyanna. ²² Na loxɔɛ mixi gbegbe a falama nɛ n bɛ, «Muxu Marigi, muxu Marigi, muxu mu wɔyɛn xɛ i xili ra? Muxu mu jinnɛɛ keri xɛ i xili ra? Muxu mu kaabanako gbegbe raba xɛ i xili ra?» ²³ Na tɛmɛi n nɛɛ yaabima nɛ, «N mu wo kolon feo! Wo tan fɛ kobi rabae, wo keli n ya i.» »

Banxiti firin xa taali

(Luki 6:47-49)

²⁴ « Na kui, mixi naxan na n ma masenyi rame, a fa a rabatu, na kanyi maniya xaxilima ra naxan a xa banxi bili ti fanye ma. ²⁵ Tɛnɛ naxa fa, xuree naxa banbaran yɛ, foye naxa mini a nu banxi mabɔnbɔ, kɔnɔ banxi mu bira, barima a nu tixi fanye nan fari. ²⁶ Kɔnɔ mixi naxan n ma masenyi rame, a mu a rabatu, na kanyi maniya mixi xaxilitare ra naxan a xa banxi tixi mɛyenyi fari. ²⁷ Tɛnɛ naxa fa, xuree naxa banbaran yɛ, foye naxa mini a nu banxi mabɔnbɔ, banxi fan naxa bira, a kana a jaaxi ra.»

²⁸ Isa to gɛ yi fɛ birin masende, jama naxa kaaba a xa xaranyi ma, ²⁹ barima a mu nu luxi alɔ e xa sɛriyɛ karamɔxɔɛ. A tan nu wɔyɛnma mangɛ sɛnbɛ nan na.

8

Isa kune kanyi rayalanfe

(Maraki 1:40-45, Luki 5:12-14)

¹ Isa to goro geya fari, jama gbegbe naxa bira a fɔxɔ ra. ² Kune kanyi nde naxa a maso Isa ra, a suyidi a bɛ, a a fala a bɛ, « N Marigi, xa i tin, i nɔma n nasɛniyɛnde.» ³ Isa naxa a belexɛ itala, a a sa kune kanyi ma, a a fala a bɛ, « N tinxi. Findi mixi seniyenxi ra.» Kune fure naxa ba a ma keren na. ⁴ Isa man naxa a masen a bɛ, « I naxa yi fɛ fala mixi yo bɛ. Siga i sa i yetɛ dɛntɛgɛ sɛrɛxɛdubɛ bɛ, i sɛrɛxɛ ba alɔ Annabi Munsa a yamarixi ki naxɛ. Na findima seedɛpɔxɔya nan na e bɛ.»

Sɔɔri xunmati xa danxaniya

(Luki 7:1-10)

⁵ Isa to so Kaperɛnamu, sɔɔri mixi keme xunmati naxa fa a yire, a a maxandi, ⁶ « Marigi, n ma walikɛ saxi banxi, a bara namata, a paxankataxi ki fanyi ra.» ⁷ Isa naxa a fala a bɛ, « N xa siga, n xa sa a rayalan.» ⁸ Sɔɔri mixi keme xunmati naxa a yaabi, «

Marigi, na binye mu na n yi ra i tan xa so n ma banxi kui. I xa yaamari gbansan nan fi, n ma konyi yalanma ne. ⁹ N a kolon barima n fan na mange ndee nan xa yaamari bun ma, soori ndee man na n fan yi, naxee na n ma yaamari bun ma. N na a fala soori nde be, <Siga,> a sigama ne. N na a fala, <Fa,> a fama ne. N na n ma konyi nde yamari, <Yi fe raba,> a a rabama ne.»

¹⁰ Isa to na soori xa masenyi me, a naxa kaaba, a fa a fala a foxirabiree be, « N xa nondi fala wo be, n mu yi danxaniya mooli toxi Isirayila boxi dede. ¹¹ N xa a fala wo be, mixi gbegbe fama ne keli sogetede nun sogegorode biri, e e dege e nun Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba Ala xa mangeya niini bun ma. ¹² Kono mange xa die tan wolima ne tandi dimi kui, wa nun jinyi raxinyi na dennaxe.» ¹³ Na temui Isa naxa a fala soori mixi keme xunmati be, « Siga, a xa raba i be alo i laxi a ra ki naxe.» Na waxati kerenyi yati, soori xa konyi naxa yalan.

Isa mixi gbegbe rayalanfe

(Maraki 1:21-34, Luki 4:31-41)

¹⁴ Na dangi xanbi, Isa naxa siga Piyeri xonyi. A naxa Piyeri bitanyi ginema to, a saxi, a fate wolenxi ki fanyi. ¹⁵ Isa to a belexe suxu, fure naxa a bepin keren na. A naxa keli, a fa kuri so e be.

¹⁶ Nunmare temui, e naxa fa mixi gbegbe ra Isa xon ma jinne nu naxee foxo ra. A naxa jinnee keri a xa woyenyi ra, a furemae birin nayalan. ¹⁷ Na kui, Annabi Esayi xa masenyi naxa kamali, naxan sebexi,

« A naxa won ma toore ba won ma,
a won ma furee doko a xun.»

Birafe Isa foxo ra

(Luki 9:57-62)

¹⁸ Isa to pama gbegbe to a rabilinyi, a naxa a foxirabiree yamari e xa baa igiri. ¹⁹ Seriyee karamoko nde naxa a maso Isa ra, a a fala a be, « Karamoko, i siga dede, n na i foxo ra.» ²⁰ Isa naxa a yaabi,

« Xulumase xima a yili kui.

Xoni xima a tee kui.

Kono dede mu na Adama xa Di be a a xunyi sama dennaxe.»

²¹ A foxirabire nde fan naxa a fala a be, « Marigi, a lu n xa siga n baba ragatade sinden.»

²² Kɔnɔ Isa naxa a yaabi, « Bira n fɔxɔ ra. A lu faxamixie xa e xa faxamixie ragata.»

Isa foye belebele raxarafe

(Maraki 4:35-41, Luki 8:22-25)

²³ Isa naxa baki kunkui kui, a fɔxirabiree naxa bira a fɔxɔ ra. ²⁴ Foye belebele naxa keli baa ma, mɔrɔnyi nu fa sa kunkui kui. Kɔnɔ Isa tan nu na xife. ²⁵ A fɔxirabiree naxa fa a raxunu, e a fala a be, « Marigi, won nakisi, won faxafe ne yi ki!» ²⁶ A naxa e yaabi, « Wo gaaxuxi munfe ra? Wo xa danxaniya xurun!» A naxa keli, a foye nun baa yamari, baa naxa xinbeli yen! ²⁷ A fɔxirabiree naxa kaaba, e e bore maxɔrin, « Mixi mɔoli mundun lanxi yi ma? Hali foye nun baa, e a xui rabatuma.»

Ninne kanyi rayalanfe

(Maraki 5:1-20, Luki 8:26-39)

²⁸ E to naakiri li Gadara bɔxi ma, mixi firin naxa mini gaburi longori ra pinnee nu naxee fɔxɔ ra, e sa Isa ralan. E nu magaaxu ki fanyi, mixi yo jan mu nu nɔma dangide na biri. ²⁹ E naxa sɔnxɔ, « Ala xa Di, i waxi munse xɔn ma muxu be? I faxi be muxu paxankatade ne beenun a lɔxɔe xa a li?» ³⁰ Xɔse gali nu na e demadonfe na longori. ³¹ Ninnee naxa Isa mayandi, « Xa i sa muxu keri, muxu raso yi xɔse gali.» ³² Isa naxa a fala e be, « Wo siga.» E naxa mini na xeme firinyie, e so na xɔsee i. Xɔse gali birin naxa goro e gi ra tentenyi ra, e sa sin baa ma, e madula. ³³ Naxee nu na xɔsee demadonfe, e naxa e gi. E to so taa kui, e naxa dentege sa fe ma naxan dangixi, e a fala taakae be pinnee gbilenxi na xeme firin fɔxɔ ra ki naxe. ³⁴ Na temui taa birin naxa mini Isa ralande. E to a to, e naxa a mayandi a xa keli e xa bɔxi ma.

9

Namate rayalanfe

(Maraki 2:1-12, Luki 5:17-26)

¹ Isa to baki kunkui kui, a naxa baa igiri, a so a xɔnyi taa kui. ² Mixi ndee naxa fa namate nde ra Isa xɔn ma, a saxi dagi ma. Isa to e xa danxaniya to, a naxa a fala namate be, « N ma di, limaniya tongo, i xa yunubie bara xafari.» ³ Na kui, seriye karamɔxɔ ndee naxa a fala e bɔne ma, « Yi xeme na Ala rasɔtofe ne yi ki.» ⁴ Kɔnɔ Isa to nu e xa mapɔxunyi kolon, a naxa a masen e be, « Munfe ra mapɔxunyi kobie na wo bɔne ma? ⁵ Wɔyenyi mundun sɔɔneya, a falafe «I xa yunubie bara xafari,» ka a falafe «Keli, i xa i

ƚere?»⁶ N xa a masen wo be a Adama xa Di noma yunubi xafaride dunipa ma.» Isa naxa a masen namate be, « Keli, i xa i xa dagi tongo, i xa siga i xonyi.»⁷ Namate naxa keli, a siga a xonyi.⁸ Nama to na to, e naxa gaaxu, e nu fa Ala matoxo, naxan na senbe mooli fixi adamadie ma.

Matiyu birafe Isa foxo ra

(Maraki 2:13-17, Luki 5:27-32)

⁹ Isa to keli na, a naxa xeme nde to naxan xili Matiyu, a doxoxi duuti maxilide. Isa naxa a fala a be, « Bira n foxo ra.» Matiyu naxa keli, a bira a foxo ra.

¹⁰ Loxo nde Isa nun a foxirabiree nu na e degefe Matiyu xonyi. Duuti maxilie nun yunubitoe gbegbe naxa fa, e birin naxa e dege folo yire keren.¹¹ Farisenie to na to, e naxa Isa foxirabiree maxorin, « Munfe ra wo karamoxo nun duuti maxilie nun yunubitoe e degema yire keren?»¹² Isa to na me, a naxa a fala, « Mixi yalanxi hayi mu na seriba ma. Furema nan hayi na seriba ma.¹³ Wo siga, wo sa fahaamui soto yi masenyi ma, «Hinne rafan n ma dangife serexe ra.» N mu faxi tinxintoe xa xilide. N faxi yunubitoe nan xilide.»

Isa maxorinfe sunyi ma

(Maraki 2:18-22, Luki 5:33-39)

¹⁴ Na temui Annabi Yaya foxirabiree naxa fa Isa yire, e a maxorin, « Munfe ra muxu tan nun Farisenie sunyi suxuma, konoo i foxirabiree tan mu sunma?»¹⁵ Isa naxa e yaabi, « Ginefenyi xa futixiri xulunyi, a booree noma sunnunde a na e fe ma temui naxe? Loxoe fama, ginefenyi bama ne e yi ra. Na waxati tan, e sunyi suxuma ne.¹⁶ Mixi yo mu dugi fori lonpoma dugi neene ra, xa na mu a ra na dugi neene xuntunyi nan dugi fori ibendunma, dugi iboo dangi a singe ra.¹⁷ Mixi man mu weni neene sama lebe fori kui, xa na mu a ra na weni neene na funtu, weni lebe fori bulama ne, weni fili, a sase fan kana. Weni neene sama lebe neene nan kui, alako weni yo, weni sase yo, e birin xa ragata a fanyi ra.»

Ginedimedi rakelife faxe ma

nun gine gbete rayalanfe

(Maraki 5:21-43, Luki 8:40-56)

¹⁸ Isa to nu na na fee masenfe e be, mange nde naxa fa, a suyidi Isa be, a a fala a

be, « N ma di gine baxi faxade ya, kono xa i siga, i naxa i belexe sa a ma, a man kelima ne.» ¹⁹ Isa naxa keli, e nun a foxirabiree naxa bira na mange foxo ra.

²⁰ Na temui, gine nde naxan xa kike wali mu nu a itima je fu nun firin bun ma, a naxa fa Isa xanbi ra, a a belexe din a xa donma sanbunyi ra, ²¹ barima a nu a falafe a yete ma, « Xa n no n belexe dinde Isa xa donma gbansan na, n yalanma ne.» ²² Isa to a mafindi, a gine to, a naxa a fala a be, « N ma di, limaniya, i xa danxaniya bara i rayalan.» Keren na, gine naxa yalan.

²³ Isa to so mange xonyi, a naxa jama li naa, e sonxofe, xule femae fan bara fa jon yire. A naxa a fala e be, ²⁴ « Wo siga, barima yi ginedimedi mu faxaxi. A na xife ne.» E naxa yo a ma, e a mayele. ²⁵ A to jama ramini tande, a naxa so banxi kui. A naxa ginedimedi belexe suxu, ginedimedi naxa keli. ²⁶ Na xibaaru naxa yensen na yire birin na.

Isa donxui firin nayalanfe

²⁷ Isa to keli menni, donxui firin naxa bira a foxo ra, e nu e xui ite a be, « Dawuda xa Di, kinikini muxu ma!» ²⁸ Isa to so banxi, donxuie naxa e maso a ra. A naxa e maxarin, « Wo laxi a ra a n noma wo rayalande?» E naxa a yaabi, « Iyo, Marigi.» ²⁹ Isa naxa a belexe sa e ya ma, a a fala e be, « Wo waxonfe xa raba wo be alo wo laxi a ra ki naxe.» ³⁰ E yae naxa rabi keren na. Isa naxa a matintin e ra a xoxoxo ra, « Mixi yo naxa yi fe kolon.» ³¹ Kono e to mini, e naxa siga Isa xa fe fala ra na boxi yire birin.

Boboe rayalanfe

(Luki 11:14-15)

³² Isa nun a foxirabiree to nu kelifa naa, mixi nde naxa fa xeme nde ra a xon ma pinne nu bara naxan findi boboe ra. ³³ Isa to na pinne keri, boboe naxa woyen. Nama naxa kaaba, e a fala, « Yi fe mooli singe mu nu to Isirayila boxi ma.» ³⁴ Kono Farisenie tan naxa a fala, « A pinnee kerima pinne mange nan saabui ra.»

Isa kinikinife jama ma

(Maraki 6:6, 6:34, Luki 8:1)

³⁵ Isa naxa taae birin ipere, a xungbe nun a xuri. A nu mixie xaranma e xa salidee kui, a nu e kawandi Ala xa mangeya xa xibaaru fanyi ra, a nu furema mooli birin nayalan. ³⁶ A nu jama toma temui naxe, a nu kinikinima e ma, barima senbe nun limaniya birin nu baxi e yi. E nu luxi ne alo yexee naxee makantama mu na. ³⁷ Na kui, a

naxa a fala a fɔxirabiree be, « Xe xaba wali belebele nan na, kɔnɔ walikɛe tan xurun. ³⁸ Wo xe kanyi maxandi alako a xa walikɛe rasanba a xa xe xabade.»

10

Isa xa xɛɛra fu nun firinyie

(Maraki 3:13-19, Luki 6:12-16)

¹ Isa naxa a fɔxirabire fu nun firinyie xili, a nɔɛ so e yi ra alako e xa nɔ jinnɛe keride mixie fɔxɔ ra, e man xa nɔ furema mɔoli birin nayalande.

² Na xɛɛra fu nun firinyi xilie nan ya: a singe, Simɔn, naxan man xili Piyeri, nun a xunya Andire, Sebede xa di Yaki, nun a xunya Yaya, ³ Filipu nun Barotolome, Tomasi nun Matiyu duuti maxili, Alifa xa di Yaki nun Tadayo, ⁴ Simɔn naxan xili Seloti, nun Yudasi Isikariyoti naxan Isa yanfa.

Isa a xa xɛɛra fu nun firinyie xɛɛfe

(Maraki 6:7-13, Luki 9:1-6)

⁵ Isa naxa yi xeme fu nun firinyie xɛɛ yi yaamari ra: « Wo naxa siga mixie yire Yuwifie mu naxee ra, wo naxa so Samarikae xa taaɛ kui. ⁶ Wo xa siga Isirayilakae nan xɔn, naxee luxi alo yɛxɛɛ lɔɛxie. ⁷ Wo xa kawandi ti kira xɔn a Ala xa mangɛya niini bara makɔrɛ. ⁸ Wo xa furemae rayalan, wo xa faxamixie rakeli, wo xa kune kanyie raseniyeɛn, wo xa jinnɛe keri. Wo kixi nɛ, wo mu sese fi. Wo fan xa mixi ki na ki. ⁹ Wo naxa xɛɛma, gbeti, xa na mu a ra kɔbiri xanin wo xun ma. ¹⁰ Wo man naxa gbɔnfɔɛ, donma firin nde, sankiri, xa na mu a ra xuli xanin wo xun ma. A lanma baloe xa fi walike ma.»

¹¹ « Wo na so taa naxan kui, wo xa mixi fanyi nde fen naxan wo yigiyama, wo lu naa han wo siga taa gbete. ¹² Wo na so mixie xɔnyi, wo xa e xɛɛbu. ¹³ Xa na fɔxɔɛ mixie fan, Ala xa wo xa duba suxu e xa fe ra. Kɔnɔ xa naakae mu fan, Ala naxa na duba suxu. ¹⁴ Xa mixie mu tin wo rasenede, xa na mu a ra e tondi e tuli matide wo xa masenyi ra, wo nɛ kelima na banxi xa na mu a ra na taa kui, wo xa menni bende rakɔnkɔn wo sanyie ra. ¹⁵ N xa nɔndi fala wo be, kiiti sa lɔxɔɛ, kiiti fanma Sodoma nun Gomora taakae ra dangife na taa mixie ra.»

Isa fɔxirabiree fama paxankatade

(Maraki 13:9-13, Luki 12:11-12, 21:12-19)

¹⁶ « Wo wo tuli mati, n na wo xεεfe ne alo yεxεε naxee soma wulabaree tagi. Na kui, wo xa koota alo yere, wo yuge xa fan alo turunna xoni. ¹⁷ Wo xa wo yete matanga mixie ma, barima e wo soma ne kiitisae yi ra, e wo bonboma ne sebere ra e xa salidee kui, ¹⁸ e wo xaninma ne gominæ nun mangæe yire n ma fe ra. Na kui, wo findima ne n ma seedee ra e tan be, a nun si gbete be. ¹⁹ E na wo so nee yi ra, wo naxa kontofili wo xa masenyi xa fe ra, wo naxan falama nun wo a falama ki naxe, barima na birin fima ne wo ma na waxati yati. ²⁰ Wo tan xa mu woyenma, wo Baba Ala Xaxili nan woyenma wo saabui ra.»

²¹ « Mixi fama a ngaxakerenyi yanfade, a a sa mixie belexe, e xa a faxa. Babe fan na mooli niyama a xa di ra, die fan kelima ne e barimæ xili ma, e xa e faxa. ²² Mixi birin fama wo xonde n xili xa fe ra, kononaxan na wakili han a raponyi, na kanyi kisima ne. ²³ Xa e wo paxankata yire nde, wo xa wo gi, wo siga taa gbete. N xa nondi fala wo be, wo mu gema Isirayila taa birin iperede a fa lu Adama xa Di mu fa.»

²⁴ « Taalibi mu dangima a karamoxo ra, konyi fan mu dangima a marigi ra. ²⁵ A lanma taalibi xa lu alo a karamoxo, konyi fan xa lu alo a marigi. Xa foxoe xunyi xili fala pinne Belesebulu, e naxan falama a xa foxoe mixie xun ma, a jan dangima na ra.»

Gaaxufe Ala ya ra

(Maraki 8:38, Luki 9:26, 12:2-9)

²⁶ « Wo naxa gaaxu mixie ya ra, barima fefe noxunxi mu na naxan mu fama makenende, gundo yo mu na naxan mu fama kolonde. ²⁷ N naxan falama wo be koe ra, wo xa na masen yanyi ra. Wo naxan mema makoyikoyi ra, wo xa dunipa birin nakolon a ra. ²⁸ Wo naxa gaaxu mixie ya ra naxee noma mixi fate bende nan tun faxade, a fa li e mu noma wo nii tan masotode. Wo xa gaaxu Ala nan ya ra, naxan noma fate bende nun nii sontode yahannama. ²⁹ Turunna firin xa mu sarama batanka keren na? Konon hali xoni di keren mu birama boxi ma xa wo Baba Ala sago mu a ra. ³⁰ Wo xunsexe yati kontixi. ³¹ Na kui, wo naxa gaaxu, barima wo tide gbo dangi turunna xoni gali ra.»

³² « Mixi yo naxan n kolonma a Marigi ra adamadie ya xori, n fan na kanyi kolonma n Baba ya xori ariyanna. ³³ Kononaxan na tondi n kolonde a Marigi ra adamadie ya ma, n fan tondima ne na kanyi rakolonde n Baba ra naxan na ariyanna.»

Isa foxirabiree nun toore

(Luki 12:51-53, 14:26-27, 9:23-24, Maraki 8:34-35)

³⁴ « Wo naxa a mapɔxun a n faxi bɔɛsa nan na dunɔna. N mu faxi bɔɛsa xa ra, n faxi santidegema nan na. ³⁵ N faxi fatanyi nan na di xeme nun a baba tagi, di gine nun a nga tagi, mamadi nun a mama tagi. ³⁶ Mixi ngaxakerenyie nan findima a yaxuie ra. ³⁷ Mixi naxan a baba nun a nga xanuma dangife n tan na, na kanyi mu daxa a xa lu n seeti ma. Mixi naxan a xa di xanuma dangife n tan na, na kanyi mu daxa a xa lu n seeti ma. ³⁸ Xa mixi naxan mu tin tɔɔre nun faxe ra, a mu bira n fɔxɔ ra, na kanyi mu daxa a xa lu n seeti ma. ³⁹ Mixi naxan wama a yete rakisife, na kanyi loema ne. Naxan a yete ralɔema n tan ma fe ra, na kanyi kisima ne.»

Isa fɔxirabiree rasenefe

(Maraki 9:37, 41, Luki 9:48, 10:16, Yaya 13:20)

⁴⁰ « Mixi naxan na wo rasene, a n tan nan nasenexi. Mixi naxan na n nasene, a n xeeema nan nasenexi. ⁴¹ Mixi naxan na namipɔnme rasene a xa namipɔnmeɛpa ma, a baraayi sɔtoma ne alo namipɔnme. Mixi naxan na tinxintɔe rasene a xa tinxinyi ma, a baraayi sɔtoma ne alo tinxintɔe. ⁴² Mixi naxan na hali ye xinbeli pɔɔti ya keren fi yi mixi xuri keren ma a to findixi n fɔxirabire ra, n xa nɔndi fala wo be, na kanyi mu ganma a baraayi ra muku.»

11

Annabi Yaya xa maxɔrinyi

(Luki 7:18-35)

¹ Isa to ge yi yaamarie fide a fɔxirabire fu nun firinyie ma, a naxa keli menni, a siga Yuwifie xa taae alako a xa mixie xaran, a e kawandi.

² Annabi Yaya to Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe me geeli kui, a naxa a fɔxirabire ndee xee Isa ma. ³ E naxa a maxɔrin, « I findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na naxan lanma a xa fa, ka muxu xa mixi gbete nan mame?» ⁴ Isa naxa e yaabi, « Wo fe naxan mexi nun wo fe naxan toxi, wo sa na dentege sa Yaya be. ⁵ Donxuie se toma, namatee perema, kune kanyie yalanma, tulixorie fe mema, faxamixie kelima, fuxarilae kawandima xibaaru fanyi ra. ⁶ Seewe na mixi be naxan mu siikema n ma fe ra.»

⁷ Annabi Yaya fɔxirabiree to siga, Isa naxa pama maxɔrin Yaya xa fe ma, « Wo siga munse matode wula i? Kale, foye naxan namaxama? ⁸ Xa na mu a ra, wo siga munse matode? Dugi tofanyi kanyi? Dugi tofanyi kanyie toma mange banxie nan kui. ⁹

Wo fa siga munse matode? Namijonme? Iyo, n xa a fala wo be, a jan dangi namijonme ra. ¹⁰ A tan nan xa fe sebexi Kitaabui kui, «N fama n ma xeera rasanbade i ya ra alako a xa kira yailan i be.» ¹¹ N xa nondi fala wo be, gine yo mu di bari naxan dangi Yaya Xunxa ra. Konon man xa a fala wo be, mixi naxan na Ala xa mangeya niini bun ma, a xurun kiyoki, a fan dangi Yaya ra. ¹² Kabi Yaya Xunxa xa waxati han to, Ala xa mangeya senbe nan tun sotoma. Senbema nan luma a niini bun ma. ¹³ Namijonmee birin nun Tawureta Munsa bara Ala xa mangeya niini xa fe fala han Annabi Yaya waxati. ¹⁴ Xa wo tinma nondi ra, wo xa a kolon Kitaabui to a fala a Annabi Eliya gbilenma fa ra, a nu Yaya nan ma fe falafe. ¹⁵ Xa wo tuli fe mema, wo xa wo tuli mati yi masenyi ra.»

¹⁶ « N noma to mixie misaalide munse ra? E maniyaxi dimedie nan na naxee dɔxɔxi taa kui, e nu a fala e booree be,

¹⁷ «Muxu bara xule fe wo be,

konon wo mu fare boronxi.

Muxu bara jon beeti ba,

konon wo mu sunnuxi.» »

¹⁸ « Annabi Yaya to nu sunma, e naxa a fala a xa fe ra, «Ninne na a fɔxɔ ra.» ¹⁹ Adama xa Di to fa, a tan mu tondi sigade xulunyi yire. Na kui, e bara a fala, «Furi jaaxi siisila mato! E nun duuti maxilie nun yunubitɔee nan a ra!» Konon xaxilimaya kolonma a kewali nan ma.»

Taa danxaniyatarae xa gbaloe

(Matiyu 10:15, Luki 10:12-15)

²⁰ Na temui Isa naxa xonon mixie ma naxee nu sabatixi taae kui a kaabanako gbegebe rabaxi dennaxe, barima e mu tuubi. ²¹ « Gbaloe na wo be, Korasinkae! Gbaloe na wo fan be, Betesayidakae! Kaabanako naxee raba wo tagi, xa nee sa raba Tire nun Sidon ne nu, a a lima e tan bara tuubi nu a rakuya, e sunnun donma ragoro e ma, e te xube maso e ma e xa tuubi tonxuma ra. ²² Na nan a ra n xa a fala wo be, kiiti sa loxɔe xɔrɔxoma wo tan ma dangi Tirekae nun Sidonkae ra. ²³ I tan Kaperenamu go, i jɔxɔ a ma a i tema han ariyanna kui? Ade, i ragoroma ne han yahannama, barima kaabanako naxee raba i tagi, xa nee sa raba Sodoma ne nu, a a lima na taa mu sontoma nu. ²⁴ Na nan a ra, n xa a fala wo be, kiitisa loxɔe xɔrɔxoma wo tan ma dangi Sodomakae ra.»

Fafe Isa ma

(Luki 10:21-22)

²⁵ Na temui Isa naxa a fala, « Baba Ala, koore nun bɔxi Marigi, n bara i tantu i to yi fee nɔxunxi lɔnnilae nun xaxilimae ma, i e masen dimedie be. ²⁶ Iyo, n Baba, n bara i tantu barima i kenen fe nan ya.»

²⁷ « N Baba bara fe birin taxu n na. Mixi yo mu Ala xa Di kolon, fo Baba Ala. Mixi yo mu Baba Ala kolon, fo Ala xa Di, a nun Di nu tin a masende naxan be. ²⁸ Wo fa n ma, wo tan naxee taganxi, kote binye naxee xun, n xa malabui fi wo ma. ²⁹ Wo xa n ma karafoe nan nagoro wo kɔn ma, wo xa findi n ma taalibie ra, barima n bɔɣe beexi, a mu tema. Na kui, wo bɔɣe malabui sɔtɔma ne, ³⁰ barima n karafoe naxan nagoroma wo kɔn, a mu xɔrɔxɔ, n kote naxan dɔxɔma wo xun, a mu binya.»

12

Malabu lɔxɔe xa seriye

(Maraki 2:23-28, Luki 6:1-11)

¹ Na waxati, malabu lɔxɔe ma, Isa nu jerefe xee tagi. Kaame to nu a fɔxirabiree suxuxi, e naxa mengi tɔnsɔe ndee ba, e xa e don. ² Farisenie to na to, e naxa wɔyen Isa be, « A mato, i fɔxirabiree na malabu lɔxɔe seriye matandife.» ³ A naxa e yaabi, « Wo mu nu a xaran Dawuda naxan naba kaame to a suxu, a tan nun naxee nu na a fɔxɔ ra? ⁴ A so ne Ala xa banxi kui, a taami don naxan fixi Ala ma, hali a to mu daxa a tan nun a fɔxirabiree xa na don, fo serexedubee. ⁵ Wo man mu nu a xaran Tawureta Munsa kui, a serexedubee walima malabu lɔxɔe hɔrɔmɔbanxi kui, kɔnɔ e mu yunubi sɔtɔma na kui? ⁶ N xa a fala wo be, naxan na wo yire be, a tide gbo hɔrɔmɔbanxi be. ⁷ Xa wo fahaamui sɔtɔxi sebeli ma nu, naxan a masenxi, «Hinne rafan n ma dangife serexe ra,» wo mu tinxintɔee tɔɔnegema nu. ⁸ Adama xa Di nan na malabu lɔxɔe marigi ra.»

⁹ Isa to keli menni, a naxa so e xa salide kui. ¹⁰ A naxa xeme nde li naa, naxan belexe tuuxi a ma. E naxa Isa maxɔrin, « A daxa mixi xa furema rayalan malabu lɔxɔe?» E nu katafe ne e xa nɔ Isa kalamude. ¹¹ Isa naxa e yaabi, « Xa wo xa yexee nde sin yili kui malabu lɔxɔe ma, nde na wo ya ma naxan tondima a ratede? ¹² Adama tide gbo dangi yexee ra pon! Na nan a ra, fe fanyi rabafe daxa malabu lɔxɔe ma.» ¹³ Na kui, a naxa a fala belexe tuuxi kanyi be, « I belexe itala.» A naxa a itala, a naxa yalan alo a belexe boore. ¹⁴ Kɔnɔ Farisenie to mini, e naxa e malan, e xa sa kira fen Isa faxafe ma.

Isa, Ala xa walike sugandixi

¹⁵ Isa to na kolon, a naxa keli naa. Mixi gbegebe naxa bira a fɔxɔ ra. A naxa furema birin nayalan, ¹⁶ a naxa e ratɔn e naxa a xa fe fala mixie be. ¹⁷ Na kui, Annabi Esayi xa masenyi naxa kamali, a to a masen,

¹⁸ « N ma walike sugandixi nan ya,
n xanuntenyi naxan nafanxi n boɲe ma.

N nan n Xaxili ragoroma ne a ma,
a fan tinxinyi masen sie be.

¹⁹ A mu sɔnxɔe ratema,
a mu gbelegbelema,
mixi yo mu a xui itexi mema taa kui.

²⁰ A mu kale kɔnkɔrɔnxi girama,
a mu lanpui dexe xuri raxubenma,
han a tinxinyi xunnakelima temui naxe.

²¹ Si birin e xaxili tima ne a xili ra.»

Xaxili Seniyenxi matandife

(Maraki 3:20-27, 7:16-17, Luki 11:14-23, 6:44-45)

²² Mixi nde naxa fa xeme nde ra Isa xɔn jinne nu bara naxan findi dɔnxui nun boboe ra. Isa naxa a rayalan, a ya naxa se to, a tuli naxa fe me. ²³ Nama birin naxa kaaba, e nu e bore maxɔrin, « Dawuda xa Di xa mu yi ra?» ²⁴ Farisenie to e xui me, e naxa a fala, « Yi xeme jinne kerima jinne mange Belesebulu nan saabui ra.» ²⁵ Isa to e xaxili ma fe kolon, a naxa a masen e be, « Namane yo a yete gere lantareya kui, na pamane xun nakanama ne feo! Taa fan, xa na mu a ra denbaya, xa e e yete gere lantareya kui, e mu xanma. ²⁶ Xa Sentane Sentane keru, a na a yete nan gerefe. A xa mangeya fa xanma di? ²⁷ Xa n tan jinnɛe kerima Belesebulu nan saabui ra, wo tan xa mixie e kerima nde saabui ra? Na kui e tan nan yati wo makiitima. ²⁸ Kɔnɔ xa n tan jinnɛe kerima Ala Xaxili nan saabui ra, na nan na ki Ala xa mangeya niini yati nan bara wo li. ²⁹ Mixi nɔma sode senbema xa banxi kui, a a harige ba a yi ra, xa a mu a xiri sinden? Kɔnɔ xa mixi banxi kanyi xiri, a nɔma ne a harige birin mupade.»

³⁰ « Mixi naxan mu birama n fɔxɔ ra, a tixi n kanke ne. Naxan mu n malima mixi malande, a na mixie rayensenfe ne. ³¹ Na nan a toxi, n xa a fala wo be, adamadie xa

yunubie nun marasotɔɛ birin noma ne xafaride, kɔnɔ Ala Xaxili rasotɔfe tan mu xafarima mixi be muku. ³² Mixi na Adama xa Di rasotɔ, na yunubi noma ne xafaride a kanyi be. Kɔnɔ mixi na Ala Xaxili Seniyenxi rasotɔ, na yunubi mu noma xafaride na kanyi be dunɔɔ, a mu noma xafaride aligiyama.»

³³ « Xa sansi findi a fanyi nan na, a bogi fanyi nan naminima. Xa sansi findi a kobi nan na, a bogi kobi nan naminima. Sansi kolonma a bogi nan ma. ³⁴ Wo tan bɔximase bɔnsɔɛ, wo mu noma wɔyen fanyi falade, barima wo bɔɛ kobi. Mixi bɔɛ rafexi naxan na, na nan minima a de i. ³⁵ Fe fanyi to ragataxi mixi fanyi bɔɛ kui, a fe fanyi nan naminima. Fe kobi to ragataxi mixi kobi bɔɛ kui, a fe kobi nan naminima. ³⁶ N xa a fala wo be, kiitisa lɔxɔɛ, adamadie dentɛge sama ne wɔyen kobi birin ma naxee mini e de i. ³⁷ I wɔyenyi naxan falama dunɔɛgiri kui, na nan kiiti fanma i ra, na nan kiiti kanama i ra.»

Annabi Yunusa xa tɔnxuma

(Matiyu 16:1-4, Maraki 8:11-12, Luki 11:29-32)

³⁸ Na xanbi, seriye karamɔxɔɛ nun Farisenie naxa wɔyenyi tongo, e a fala Isa be, « Karamɔxɔ, muxu wama i xa kaabanako nde tofe, a xa findi tɔnxuma ra muxu be.» ³⁹ Isa naxa e yaabi, « To mixie kobi, e bara gbilen Ala fɔxɔ ra. E wama tɔnxuma makaabaxi tofe, kɔnɔ tɔnxuma yo mu fima e ma bafe Annabi Yunusa xa tɔnxuma ra. ⁴⁰ Annabi Yunusa xi saxan, kɔɛ saxan nadangi yɛxɛ xungbe furi kui ki naxɛ, Adama xa Di fan xi saxan, kɔɛ saxan nadangima na ki ne bɔxi bun ma. ⁴¹ Kiiti lɔxɔɛ, Ninewekae tima ne e nun to mixie, e seedɛɔxɔya ba wo xili ma, barima e tan tuubi ne Annabi Yunusa xa kawandi saabui ra, a fa li naxan na wo yire yi ki be, a tide gbo Annabi Yunusa be. ⁴² Kiiti lɔxɔɛ, Seeba mange gine fan tima ne e nun to mixie, a seedɛɔxɔya ba wo xili ma, barima a tan fa ne kelife yire makuye Sulemani xa lonni ramede, a fa li naxan na wo yire yi ki be, a tide gbo Sulemani be.»

Ninne gbilenfe a lingira fori

(Luki 11:24-26)

⁴³ « Ninne na gbilen mixi fɔxɔ ra, a sigama yire maxare ne lingira gbete fende, kɔnɔ a mu a toma. ⁴⁴ Na temui a a falama a yete be, «N xa gbilen n ma banxi kui n kelixi dennaxɛ.» A na gbilen menni a a lima ne na banxi makɔxi, a raxunmaxi a fanyi ra, jinne gbete yo mu na. ⁴⁵ Na temui, a sigama ne a sa fa jinne solofere gbete ra naxee jaaxu a

be, e birin so na banxi kui, e sabati naa. Na kui, na mixi xa fe jaaxuma ne dangife a singe ra. Na nan mooli rabama to mixi kobie be.»

Isa nga nun a xunyah

(Maraki 3:31-35, Luki 8:19-21)

⁴⁶ Beenun Isa xa ge woyende jama be, a nga nun a xunya xememae naxa fa, e ti tande, e nun Isa xa de masara. ⁴⁷ Mixi nde naxa a fala a be, « I nga nun i xunyah na tande, e wama wo xa de masara.» ⁴⁸ Kono Isa naxa na kanyi yaabi, « Nde findixi nga ra? Nde findixi n xunyah ra?» ⁴⁹ Na temui Isa naxa a belexe ti a foxirabiree ma, a a masen, « A mato, n nga nun n xunyah nan ya. ⁵⁰ Mixi yo naxan n Baba sago rabama naxan na ariyanna, na kanyi nan findixi n xunya xemema, n maagine, nun n nga ra.»

13

Xe rawali xa taali

(Maraki 4:1-20, Luki 8:4-15)

¹ Na loxo, Isa naxa mini banxi, a sa doko baa de ra. ² Nama gbegbe to malan a yire, a naxa sa doko kunkui kui, jama naxa lu baa de ra. ³ A naxa fe wuyaxi masen e be taalie ra.

A naxa a masen, « Wo wo tuli mati. Xe rawali nde nan mini sansi xori garansande. ⁴ A to nu sansi xori garansanma, xori ndee naxa bira sankira xon, xonie naxa fa, e e don gbiki. ⁵ Xori ndee fan naxa bira geme yire, bende mu gbo dennaxe. Nee naxa bula mafuren na, barima na bende mu tilin. ⁶ Kono soqe to xono, na sansie naxa ragan, e xara gben, barima sanke mu nu na e be. ⁷ Sansi xori ndee fan naxa bira tunbe kunsie tagi. Tunbe kunsie naxa gbo, e sansie ixeten, e e kana. ⁸ Sansi xori ndee fan naxa bira bende fanyi ma. Na xorie tan, e keren keren birin naxa sansi tonsae ramini, ndee naxa xori keme ramini, ndee xori tongo senni, ndee xori tongo saxan. ⁹ Xa wo tuli fe mema, wo wo tuli mati yi masenyi ra.»

¹⁰ Isa foxirabiree naxa e maso a ra, e a maxarin, « Munfe ra i woyenma jama be taali ra?» ¹¹ Isa naxa e yaabi, « Ala bara fahaamui fi wo ma wo xa a xa mangeya niini gundo kolon, kono na fahaamui mu fixi mixi gbetee tan ma. ¹² Mixi fahaamuxi xa fahaamui xun masama, kono mixi fahaamutare, hali a naxan mapoxun a gbe ra, na fama bade a yi ra. ¹³ Na nan a toxi n woyenma mixie be taali woyenyi ra, barima e ya se toma,

kɔnɔ e mu a igbema, e tuli fe mema, kɔnɔ e mu a fahaamuma. ¹⁴ Na kui, Annabi Esayi xa masenyi bara rakamali e xa fe ra, naxan a masenxi,

«Wo fe mema,

kɔnɔ wo mu a fahaamuma.

Wo fe toma,

kɔnɔ wo mu a igbema.

¹⁵ Yi pama bɔɲe bara xɔɔxɔ.

E bara e tuli dese, e bara e ya raxi,

alako e ya naxa fa fe igbe, e tuli naxa fa fe me,

e bɔɲee naxa fa fe kolon,

e naxa fa e ya rafindi n ma n xa e rayalan.» »

¹⁶ « Kɔnɔ ɲelɛxinyi na wo tan be, barima wo yae se igbema, wo tulie fe mema. ¹⁷ N xa nɔndi fala wo be, namipɔnmɛ nun tinxintɔe gbegbe bara wa e xa fee to wo naxee tofe, kɔnɔ e mu e to. E bara wa e xa fee me wo naxee mefe, kɔnɔ e mu e me.»

¹⁸ « Wo wo tuli mati, wo xa fahaamui sɔɔ xesa xa taali ma. ¹⁹ Mixi na Ala xa mangɛya niini xa masenyi me, a mu a fahaamu, Sentane fama ne na masenyi bade a bɔɲe ma. Na kanyi misaalixi sansi xɔri nan na naxan biraxi kira xɔn ma. ²⁰ Sansi xɔri naxee bira geme yire, nee misaalixi mixi nan na naxan Ala xa masenyi mema, a a suxu mafuren seewe ra. ²¹ Kɔnɔ sanke to mu na a be, a xa danxaniya mu buma. Tɔɔre nun ɲaxankate na a li Ala xa masenyi xa fe ra, a gbilenma Ala xa fe fɔxɔ ra keren na. ²² Sansi xɔri naxan bira tunbe kunsie tagi, na misaalixi mixi nan na naxan Ala xa masenyi mema, kɔnɔ yi dunipa kɔntɔfili nun naafuli xɔli a suxu han a Ala xa masenyi beɲin. Na kui, Ala xa masenyi mu nɔma a bɔɲe masarade. ²³ Sansi xɔri naxan bira bende fanyi tan ma, na misaalixi mixi nan na naxan Ala xa masenyi mema, a a fahaamu, a a bɔɲe masara. Na sansi xɔri a bogi raminima ne, nde xɔri keme ramini, nde tongo senni, nde tongo saxan.»

Nooge ɲaaxi xa taali

²⁴ Isa naxa taali gbete masen e be, « Ala xa mangɛya luxi ne alo xeme naxan a xa xe garansan sansi xɔri fanyi ra. ²⁵ Kɔnɔ mixie nu xife temui naxe, a yaxui naxa fa, a ɲooge ɲaaxi xɔri garansan sansi fanyi xɔri longori ra, a siga. ²⁶ Sansie to bula, e te han e dendenyi bara mini folo, walikee naxa ɲooge ɲaaxi fan to sansie longori ra. ²⁷ E naxa xe kanyi maxɔrin, «Marigi, i mu sansi xɔri fanyi xa garansan i xa xe ma? Na ɲooge ɲaaxi fa

kelixi minden?»²⁸ A naxa e yaabi, «N yaxui nde nan na rabaxi.» Walikée naxa a maxorin, «I wama muxu xa sa a tala?»²⁹ A naxa a fala, «Ade, xa na mu a ra sansi fanyi fan talama ne jooge jaaxi foxo ra.³⁰ Wo xa a lu e birin xa mo han xe xaba loxo. Na temui n a falama ne xe xabae be, wo jooge jaaxi nan singe tala, wo a raxiri alako a xagan. Kono wo sansi fanyi tan xaba, wo a xori ragata n ma bili kui.» »

Konde xori nun lebini xa taalie

(Maraki 4:30-32, Luki 13:18-21)

³¹ Isa naxa taali gbete masen e be, «Ala xa mangeya maniyaxi konde xori nan na, mixi naxan si a xa daaxa.³² A xori xurun sansi xori birin be, kono a na mo, a bili xungbo boxi sansi birin be. A findima wuri bili nan na, xonie fama e tee sade naxan salonyie kon na.»

³³ Isa naxa taali gbete masen e be, «Ala xa mangeya maniyaxi lebini nan na, gine naxan sa farin busali tagi xun ma, na fa farin birin nate.»

Isa nun taali woyenyie

(Maraki 4:33-34)

³⁴ Isa naxa na fe birin masen jama be taalie ra. A jan mu nu masenyi yo tima e be a mu a fala taali daaxi.³⁵ Na kui, namijonme xa masenyi naxa kamali,

«Taali woyenyie nan minima n de i.

N fee masenma ne naxee nu noxunxi kabi dunija daa temui.»

Isa jooge jaaxi xa taali tagi rabafe

³⁶ Na temui, Isa naxa keli jama xun ma, a so banxi. A foxirabiree naxa e makore a ra, e a fala a be, «Jooge jaaxi xa taali tagi raba muxu be.»³⁷ A naxa e yaabi, «Naxan sansi fanyi garansanma, na misaalixi Adama xa Di nan na.³⁸ Xe misaalixi dunija nan na. Sansi fanyi misaalixi mixie nan na, naxee na Ala xa mangeya niini bun ma. Jooge jaaxi misaalixi Sentane xa die nan na.³⁹ Yaxui naxan jooge xori garansan, a misaalixi Ibulisa nan na. Xe xabe misaalixi dunija raponyi nan na. Xe xabae misaalixi malekee nan na.⁴⁰ Na jooge jaaxi talama ki naxe, a woli te i, dunija raponyi fan luma na ki ne.⁴¹ Adama xa Di fama a xa malekee xeede, e mixi ratantanyie nun mixi kobie ba mixi gbete ya ma, naxee na Ala xa mangeya niini bun ma.⁴² E e wolima ne te mankan xora, wa nun jin maxinyi na dennaxe.⁴³ Na temui tinxintee tan yanbama ne alo soge e Baba xa mangeya niini bun ma. Xa wo tuli fe mema, wo wo tuli mati yi masenyi ra.»

Harige xungbe xa taalie

⁴⁴ « Ala xa mangeya man luxi ne alo naafuli xungbe naxan nu noxunxi xe ma. Mixi nde to mini a ma, a naxa gbilen a noxun na, a siga jexexinyi kui. A naxa a sotose birin mati a fa na xe sara.»

⁴⁵ « Ala xa mangeya man luxi ne alo yule naxan diyaman tofanyi fenfe. ⁴⁶ A to diyaman hagige keren to, a naxa sa a sotose birin mati, a fa na diyaman sara.»

Yeŋe xa taali

⁴⁷ « Ala xa mangeya man luxi ne alo yeŋe naxan bara sa baa ma, a yexe mooli birin suxu. ⁴⁸ Yeŋe to rafe, mixie naxa a mabendun baa de ra. E naxa doxo, e yexxe mayegeti, e a fanyie sa paanie kui, e a jaaxie wole. ⁴⁹ Dunja raponyi luma na ki ne. Malekee fama mixi kobie nun mixi tinxinxie mayegetide, ⁵⁰ e mixi kobie woli te mankanε xora, wa nun jin maxinyie na dennaxe.»

Lonni fori nun a neene

⁵¹ Isa naxa e maxorin, « Wo bara na birin fahaamu?» E naxa a yaabi, « Iyo.» ⁵² A naxa a masen e be, « Na nan a toxi, seriye karamoxo naxan bara fahaamui soto Ala xa mangeya niini xa fe ma, a luxi alo banxi kanyi naxan se neeneε nun se forie raminima a harige ya ma.»

Nasaretikae tondife lade Isa ra

(Maraki 6:1-6, Luki 4:16-30)

⁵³ Isa to ge na taalie masende, a naxa siga, ⁵⁴ a sa so a xonyi, a moxi dennaxe. A to na mixie xaran e xa salide kui, e de naxa ixara. E naxa e bore maxorin, « Yi xeme yi lonni sotoxi minden? A noxi yi kaabanako fee rabade di? ⁵⁵ Kamuderi xa di xa mu yi ki? A nga xa mu xili Mariyama? A xunyae xa mu findi Yaki, Yusufu, Yuda, nun Simon na? ⁵⁶ A xunya ginemae fan mu na won ya ma be? A fa yi birin sotoxi minden?» ⁵⁷ Na kui, e naxa xono a ma, e tondi lade a ra.

Isa naxa a masen e be, « Namiponme binyaxi yire birin fo a xonyi, a ngaxakerenyie tagi.» ⁵⁸ A mu kaabanako gbege raba naa e xa danxaniyatarepa xa fe ra.

Annabi Yaya xa faxe

(Maraki 6:14-29, Luki 9:7-9)

¹ Na waxati, Galile mange Herode naxa Isa xa fe me. A naxa a fala a xa mixie be,
² « Yaya Xunxa nan kelixi faxe ma. Na nan a toxi noe na a yi a xa kaabanakoe raba.»

³ A na fala ne, barima a tan Herode nu bara yaamari fi Yaya xa suxu, yolonxonyi xa sa a ma, a xa sa geeli Herodiyasi xa fe ra, a taara Filipu xa gine. ⁴ Yaya nu a falama Herode be, « A mu daxa i xa yi gine tongo.» ⁵ Herode nu wama Yaya faxafe ne, konɔ a nu gaaxuxi pama ya ra, barima e nu laxi a ra a namijonme nan nu Yaya ra.

⁶ Na temui, e to nu Herode bari je xungbilenyi xulunyi tife, Herodiyasi xa di gine naxa fare boron mixie be. A naxa rafan Herode ma ⁷ han a naxa a kali a a na sese maxarin a ma, a a fima ne a ma. ⁸ Herodiyasi xa marasi ma, a xa di naxa a fala Herode be, « Yaya Xunxa xunyi so n yi ra pileti ma.» ⁹ Mange naxa nimisa, konɔ a xa marakali nun a xa xonee xa fe ra, a naxa yaamari fi e xa Yaya xunyi so na ginedimedi yi ra. ¹⁰ A naxa mixie xee geeli, e xa Yaya xunyi bolon a de i. ¹¹ E naxa fa a xunyi ra pileti ma, e a so ginedimedi yi ra. Ginedimedi fan naxa a xanin a nga xon ma. ¹² Yaya foxirabiree naxa sa a fure tongo, e sa a ragata, e naxa sa na dentege sa Isa be.

Isa donse fife xeme mixi wulu suuli ma

(Maraki 6:30-44, Luki 9:10-17)

¹³ Isa to na fe me, a naxa keli menni kunkui kui, a siga a kerenyi ma wula i. Nama to a kolon, e fan naxa keli e xa taae, e siga a foxo ra e sanyi ra. ¹⁴ Isa to goro kunkui kui, a naxa pama gbegbe to naa. A naxa kinikini e ma, a e xa furemae rayalan.

¹⁵ Nunmare to so folo, Isa foxirabiree naxa e maso a ra, e a fala a be, « Won na wula ne yi ki, koɛ fan bara so. Nama rayensen alako e xa siga donse sara taae kui.» ¹⁶ Isa naxa e yaabi, « Hali e mu siga. Wo tan nan xa donse fi e ma.» ¹⁷ Konɔ e naxa a fala a be, « Taami gundi suuli nun yexe firin gbansan nan na muxu yi ra.» ¹⁸ A naxa a fala e be, « Wo fa nee ra n xon ma be.» ¹⁹ Isa naxa pama yamari e xa e magoro na jooge xinde ma. A naxa na taami suuli nun na yexe firin tongo, a a ya rate koore ma, a fa Ala nuwali sa. A naxa taamie igira, a fa e so a foxirabiree yi ra, e xa e itaxun pama ma. ²⁰ Nama birin naxa e dege han e wasa. Donse donxoe xuntunyie to matongo, debe fu nun firin nan nafe. ²¹ Mixi naxee e dege, xeme wulu suuli pondon nan nu e ra, bafe ginee nun dimee ra.

Isa perefe ye fari

(Maraki 6:45-52, Yaya 6:15-21)

²² Na xanbi Isa naxa a fala a foxirabiree be, a e xa baki kunkui kui, e xa siga a ya

ra naakiri ma, a tan xa nu jama ragbilen. ²³ Isa to ge jama ragbilende, a naxa te geya fari a kerenyi ma, alako a xa Ala maxandi. Koe naxa a li naa, a keren. ²⁴ A a lixi kunkui nu bara makuya xare ra, moronyie nu na a mabonbofe ki fanyi ra barima foye ya nu rafindixi a ma.

²⁵ Subaxe ma, Isa jerefe baa fari. ²⁶ A foxirabiree to a to jere ra ye fari, e naxa gaaxu ki fanyi. E naxa gbelegbele, e a fala, « Tubari nan a ra!» ²⁷ Kono Isa naxa a masen e be keren na, « Wo naxa kontofili, n tan nan a ra. Wo naxa gaaxu.» ²⁸ Piyeri naxa a yaabi, « Marigi, xa i tan nan a ra, yaamari fi n xa siga i yire ye fari.» ²⁹ Isa naxa a fala a be, « Fa.» Piyeri to goro kunkui kui, a naxa jere ye fari sigafe ra Isa yire. ³⁰ Kono a to foye belebele mato, a naxa gaaxu, a madula folo. A naxa gbelegbele, « N Marigi, n nakisi!» ³¹ Isa naxa a belexe itala keren na, a Piyeri suxu. A naxa a masen a be, « I xa danxaniya xurun. I siikexi munfe ra?» ³² E to baki kunkui kui, foye naxa raxara. ³³ Isa foxirabiree naxee nu na kunkui kui, e naxa suyidi Isa be, e a fala, « Ala xa Di yati nan lanxi i ma.»

Isa Genesareti furema birin nayalanfe

(Maraki 6:53-56)

³⁴ E to ge baa igiride, e naxa so Genesareti. ³⁵ Naakae to a kolon Isa nan a ra, e naxa na rabilinyi mixi birin nakolon. Mixie naxa fa furemae birin na Isa xon. ³⁶ E nu a mayandima furemae xa e belexe din a xa donma sanbunyi gbansan na. Furema birin naxee na raba, e birin naxa yalan.

15

Ala xa seriye nun adama xa naamunyi

(Maraki 7:1-23)

¹ Fariseni nun seriye karamoxo ndee naxa fa Isa yire kelifa Darisalamu. E naxa a maxarin, ² « Munfe ra i foxirabiree luma forie xa naamunyie matandi ra? E mu e belexe raxama beenun e xa e dege alo forie xa naamunyie a masenxi ki naxe.» ³ Isa naxa e yaabi, « Munfe ra wo tan Ala xa seriye matandima wo xa naamunyie xa fe ra? ⁴ Ala bara a masen, «Wo xa wo baba nun wo nga binya.» A man bara a masen, «Mixi yo naxan na a baba nun a nga konbi, a lan ne na kanyi xa faxa.» ⁵ Kono wo tan naxe, xa mixi nde a fala a baba xa na mu a nga be, «I nu lanma i xa naxan soto n na i malise ra, n bara a fi Ala

ma,» ⁶ hali na kanyi mu fefe raba a baba be. Na kui, wo Ala xa seriye matandima wo xa naamunyi saabui ra. ⁷ Wo tan filankafuie! Annabi Esayi nondi yati nan masen wo xa fe ra,

⁸ «Yi jama n binyama e de ne,

kono e boje makuya n na pon!

⁹ E xa sali fufafu nan a ra,

barima e mixi xaranma adamadie xa mapoxunye nan na

alo na mapoxunye findixi n tan ma seriye nan na.» »

¹⁰ Isa naxa jama xili, a a masen e be, « Wo wo tuli mati, wo xa fahaamui soto. ¹¹ Se naxan soma mixi de kui, na xa mu a findima mixi seniyentare ra. Naxan minima a de kui, na nan a findima mixi seniyentare ra.»

¹² Na temui Isa foxirabiree naxa e maso a ra, e a fala a be, « I mu a kolon i xa masenyi bara Farisenie raxono?» ¹³ Isa naxa e yaabi, « N Baba naxan na ariyanna, a sansi birin talama ne a tan mu naxan sixi. ¹⁴ Wo e lu na. Donxui nan na e ra naxee donxue raperema. Xa donxui donxui rapere, e firin birin birama ne yili kui.»

¹⁵ Piyeri naxa a fala a be, « Yi taali tagi raba muxu be.» ¹⁶ Isa naxa a yaabi, « Han ya wo fan mu fahaamui soto? ¹⁷ Wo mu a kolon a se naxan birin soma mixi de kui, a goroma furi nan kui, a fa mini fate i? ¹⁸ Kono masenyi naxan minima mixi de kui, a kelima a boje nan ma. Na nan noma a findide mixi seniyentare ra. ¹⁹ Barima mapoxun kobie, faxe tife, yene, langoepa, mune, topege, mixi xili kanafe, nee birin fatanma mixi boje nan na. ²⁰ Nee nan mixi findima mixi seniyentare ra, kono mixi a degefe a belexe raxatare ra, na xa mu a findima mixi seniyentare ra.»

Kanaan gine xa danxaniya

(Maraki 7:24-30)

²¹ Isa naxa keli menni, a siga Tire nun Sidon boxi ma. ²² Kanaan gine nde naxan kelixi na longori, a naxa fa Isa yire a a xui ite, « Marigi, Dawuda xa Di, kinikini n ma. Ninne bara n ma di gine jaxankata feo!» ²³ Kono Isa mu sese fala a be. A foxirabiree naxa e maso Isa ra, e a fala a be, « Yi gine keri, a na gbelegbelefe won foxo ra.» ²⁴ Isa naxa a masen, « N xexxi Isirayila bonsoe gbansan nan ma, naxee luxi alo yexee loxie.» ²⁵ Kono gine naxa fa a suyidi a be, a a fala, « Marigi, i xa n mali!» ²⁶ Isa naxa a yaabi, « A mu lan taami xa ba dimedie yi ra, a sa baree bun ma.» ²⁷ Gine naxa a fala, « Marigi, i

nɔndi, kɔnɔ hali baree, e donse xuntunyi nde sɔtɔma naxan birama e kanyi xa teebili ra.» ²⁸ Na kui, Isa naxa a masen a be, « Gine, i xa danxaniya gbo! I waxɔnfe bara raba i be.» A xa di gine naxa yalan keren na.

Isa neme fife xeme mixi wulu naani ma

(Maraki 8:1-10)

²⁹ Isa to keli menni, a naxa jere Galile baa de ra han a naxa geya li. A naxa te geya fari, a dɔxɔ. ³⁰ Nama gbegbe naxa fa a yire naa, e fa namatee ra, a nun donxuie, mabenye, boboe, nun furema gbete gbegbe ra. E naxa furemae sa Isa bun ma, a fan naxa e rayalan. ³¹ Nama to a to boboe woyenma, mabenye yalanma, namatee jere, donxuie se toma, e naxa kaaba. E naxa Isirayila Marigi Ala matɔxɔ.

³² Isa naxa a foxirabiree xili, a a masen e be, « N bara kinikini yi jama ma, barima xi saxan nan yi ki, e na n yire be, kɔnɔ donse mu na e naxan donma. N mu wama e xa gbilen e xɔnyi kaame ra e ma, xa na mu a ra e tɔɔɔma ne kira xɔn ma.» ³³ A foxirabiree naxa a maxɔrin, « Won donse sɔtɔma yi jama gbegbe be minden? Won na wula ne yi ki.» ³⁴ Isa naxa e yaabi, « Taami gundi yeri na wo yi?» E naxa a fala, « Solofere, a nun yexe xunxuri ndee.»

³⁵ Isa naxa a fala jama be e xa dɔxɔ boxi. ³⁶ A naxa na taami gundi solofere nun na yexe tongo, a Ala nuwali sa. A to e igira, a naxa e so a foxirabiree yi ra, e xa e itaxun jama ma. ³⁷ Nama birin naxa e dege han e wasa. Donse donxɔe fan naxa matongo han debe solofere naxa rafe. ³⁸ Xeme mixi wulu naani nan e dege, bafe ginee nun dimee ra.

³⁹ Isa to ge jama ragbilende, a naxa baki kunkui kui, a siga Magadan boxi ma.

16

Farisenie nun Sadusenie xa danxaniyatarepa

(Maraki 8:11-21)

¹ Farisenie nun seriye karamɔxɔe naxa fa Isa yire. E to nu wama gantanyi safe a be, e naxa a maxɔrin a xa tɔnxuma makaabaxi nde masen e be kelife koore ma. ² Isa naxa e yaabi, « Nunmare na a li wo naxe, <Kuye fanma tina, barima koore igbeelixa.> ³ Kuye ne iba wo naxe, <Tune nun foye minima ne to, barima koore igbeelixa, nuxuie ifɔɔɔ.> Wo fata koore jingi tagi rabade, kɔnɔ wo mu fata yi waxati fee tan tagi rabade. ⁴

To mixie kobi, e bara gbilen Ala fɔxɔ ra. E wama tɔnxuma makaabaxi tofe, kɔnɔ tɔnxuma yo mu fima e ma bafe Annabi Yunusa xa tɔnxuma ra.»

Na xanbi Isa naxa keli e xun ma, a siga.

⁵ Isa fɔxirabiree naxa giri naakiri ma, e neemu taami ma. ⁶ Isa naxa a masen e be, « Wo wo yete ratanga Farisenie nun Sadusenie xa lebini ma.» ⁷ Isa fɔxirabiree naxa na fe mato, e fa a fala e bore be, « A na falaxi ne barima won mu faxi taami ra.» ⁸ Isa to nu e xa mapɔxunyi kolon, a naxa a masen e be, « Wo taami fe falama wo bore be munfe ra? Wo xa danxaniya xurun. ⁹ Han ya wo mu xaxili sɔtɔ? Ka wo neemuxi ne taami gundi suuli to xeme wulu suuli wasa? Wo to na taami dɔnxɔe matongo, wo debbee yeri rafe? ¹⁰ Ka wo man neemuxi ne taami gundi solofere to xeme wulu naani wasa? Wo to na fan dɔnxɔe matongo, wo debbee yeri rafe? ¹¹ Munse a toxi wo mu a kolon a n mu taami fe xa falafe wo be? Wo xa wo yete ratanga Farisenie nun Sadusenie xa lebini ma.» ¹² Na kui, e naxa a fahaamu a Isa mu a falaxi xe e be a e xa e yete ratanga taami lebini daaxi ma. A nu a falafe ne e xa e yete ratanga Farisenie nun Sadusenie xa xaranyi ma.

Isa findixi nde ra?

(Maraki 8:27-30, Luki 9:18-21)

¹³ Isa to Sesareya Filipi bɔxi li, a naxa a fɔxirabiree maxɔrin, « Mixie munse falama Adama xa Di xa fe ra? Nde lanxi a ma?» ¹⁴ E naxa a yaabi, « Ndee a falama Annabi Yaya Xunxa. Ndee a falama Annabi Eliya. Ndee a falama Annabi Yeremi, xa na mu a ra namipɔnme gbetɛ.» ¹⁵ Isa naxa e maxɔrin, « Kɔnɔ wo tan naxe a di? Nde n na?» ¹⁶ Simon Piyeri naxa a yaabi, « Ala xa Mixi Sugandixi nan na i ra, Abadan Ala xa Di.» ¹⁷ Isa naxa a fala a be, « Seewe na i be, i tan Yunusa xa di Simɔn, barima ibunadama xa mu na masenxi i be. N Baba naxan na ariyanna, na nan a masenxi i be. ¹⁸ N xa a fala i be, i findixi Piyeri nan na, naxan falaxi « geme.» N nan n ma danxaniyatɔe jama tima na geme nan fari. Hali faxe, a mu noma n ma jama ra. ¹⁹ N Ala xa mangeya saabi soma ne i yi ra. I na tɔnyi dɔxɔ fe naxan ma dunipa, Ala naxan na ariyanna, a fan tɔnyi dɔxɔma ne na fe ra. I na tin fe naxan na dunipa, Ala naxan na ariyanna, a fan tinma ne na fe ra.» ²⁰ Na temui a naxa a matintin a fɔxirabiree ra, a e naxa a fala mixi yo be, a a tan nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra.

Isa a xa faxe nun marakeli xa fe masenfe

(Maraki 8:31-33, Luki 9:22)

²¹ Keli na temui ma, Isa naxa a tagi raba folo a foxirabiree be, a fo a xa siga Darisalamu, a xa tooe gbegbe soto Yuwifie xa forie, serexedube kuntigie, nun seriye karamoxoe ra, e a faxes, kono a man xa keli faxes ma a xi saxan nde ma. ²² Piyeri to a bendun, e sa ti e xati ma, a naxa so woyenfe Isa ra, a a fala a be, « Ala xa i tanga na ma, n Marigi! Na fe mooli mu i sotoma feo!» ²³ Isa naxa a ya rafindi Piyeri ma, a a fala, « Keli n ya i, i tan Sentane! I katafe ne i xa n natantan, barima i xaxili mu tixi Ala fee xa ra, a tixi adama fee nan na.»

Birafe Isa foxo ra

(Maraki 8:34-9:1, Luki 9:23-27)

²⁴ Na temui Isa naxa a masen a foxirabiree be, « Xa mixi wa birafe n foxo ra, a xa a yete waxonfe gere, a xa tondi a yete ma, a tin tooe nun faxes ra, a bira n foxo ra. ²⁵ Mixi naxan wama a yete rakisife, na kanyi loema ne. Naxan a yete raloma n tan ma fe ra, na kanyi kisima ne. ²⁶ Dunija birin sotoe munse fanma mixi ma, xa a sigama yahannama? Fe mundun na, mixi noma a xa ariyanna masarade naxan na? ²⁷ Adama xa Di fama fade a Baba xa noe kui, e nun a xa malekee. Na temui a mixi birin sare fima ne, kankan nun a kewali. ²⁸ N xa nondi fala wo be, mixi ndee tixi wo ya ma be, naxee mu faxes fo e Adama xa Di to fa ra a xa mangeya kui.»

17

Isa nofofe

(Maraki 9:1-13, Luki 9:28-36)

¹ Xi senni dangi xanbi, Isa naxa Piyeri, Yaki, nun Yaki xunya Yaya xanin e doro ma geya itexi nde fari. ² Menni Isa naxa masara, a nofo e ya xori. A yatagi naxa yanba alo soqe, a xa sosee naxa fiixe alo naiyalanyi. ³ Na temui, Annabi Eliya nun Annabi Munsa naxa mini foxirabiree ya xori, e naxa e to e nun Isa woyenfe.

⁴ Piyeri naxa a fala Isa be, « Marigi, fe fanyi nan a ra muxu to na be yi ki. Xa i wa, n lingira saxan yailanma be, keren i gbe, keren Annabi Munsa gbe, keren Annabi Eliya gbe.» ⁵ A nu woyenfe temui naxe, nuxui yanbaxi naxa goro e xun na, xui nde fan naxa mini nuxui kui, a a masen, « N ma Di maxanuxi nan yi ki naxan n kenexi ki fanyi ra. Wo wo tuli mati a ra.» ⁶ Foxirabiree to na xui me, e naxa gaaxu ki fanyi, e e yatagi rafelen boxi ma. ⁷ Kono Isa naxa a maso e ra, a a belexe sa e ma, a a fala, « Wo keli. Wo

naxa gaaxu.» ⁸ E to e ya rakeli, e mu mixi yo to fo Isa.

⁹ E to nu na gorofe geya fari, Isa naxa a matintin e ra, « Wo fe naxan toxi, wo naxa a fala mixi yo be, han beemanun Adama xa Di xa keli faxe ma.» ¹⁰ Isa foxirabiree naxa a maxarin, « Munfe ra seriye karamoxoe a falama a fo Annabi Eliya nan singe xa fa?» ¹¹ A naxa e yaabi, « Nondi nan a ra. Annabi Eliya nan singe fama yati, a fe birin yailan. ¹² Kono n xa a fala wo be, Annabi Eliya jan bara fa, kono e mu a kolonxi, e bara e waxonfe birin niya a ra. E man fafe Adama xa Di tooode na ki ne.» ¹³ Na kui, Isa foxirabiree naxa a kolon a a nu na Yaya Xunxa nan ma fe falafe e be.

Ninne kerife naxan nu dimedi foxo ra

(Maraki 9:14-32, Luki 9:37-45)

¹⁴ E to jama yire li, xeme nde naxa fa Isa xon, a a xinbi sin a bun ma, ¹⁵ a a fala, « Marigi, kinikini n ma di ma, xaxili fure a jaxankataxi ki fanyi. A luma bira ra te xora, a nun ye xora. A na rabama han. ¹⁶ N bara fa a ra i foxirabiree xon, kono e mu naxi a rayalande.» ¹⁷ Isa naxa e yaabi, « Wo tan bonsoe danxaniyatare, wo kobi! N xa lu wo seeti ma han mun temui? N xa ti wo bun ma han mun loxo? Wo fa na di ra n xon.» ¹⁸ Isa naxa pinne yamari, pinne naxa gbilen dimedi foxo ra, dimedi naxa yalan keren na.

¹⁹ Isa foxirabiree naxa e maso Isa ra, e a maxarin e doro ma, « Munfe ra muxu tan mu no na pinne keride?» ²⁰ Isa naxa e yaabi, « Wo xa danxaniya nan xurun. N xa nondi fala wo be, xa danxaniya na wo be, hali a xurun alo konde xori, wo na a fala yi geya be, «Keli be, i i masiga menni,» a masigama ne. Fefe mu na wo mu noma naxan nabade. ²¹ Kono yi pinne mooli tan mu kerima fo Ala maxandi nun sunyi saabui ra.»

Isa a xa faxe nun marakeli xa fe masenfe sanmaya firin nde

(Maraki 9:30-32, Luki 9:43-46)

²² Isa foxirabiree to malan Galile, Isa naxa a fala e be, « Adama xa Di sama ne mixie belexe, ²³ e a faxa. A xa faxe xi saxan nde ma, a man kelima ne faxe ma.» A xa woyenyi naxa a foxirabiree nimisa ki fanyi.

Isa nun Piyeri horomobanxi duuti fife

²⁴ Isa nun a foxirabiree to so Kaperenamu, horomobanxi duuti maxilie naxa Piyeri maxarin, « Pe, i karamoxo mu horomobanxi duuti fima?» ²⁵ Piyeri naxa e yaabi, « Iyo, a a fima.» Piyeri to so banxi, Isa nan singe woyen a be, « Piyeri, i a toxi di? Dunija mangee duuti maxilima nde ma, e xa die ka mixi gbetee?» ²⁶ Piyeri naxa a yaabi, « Mixi

gbetee.» Isa fan naxa a masen, « Na kui, mange xa die tan mu duuti fima.²⁷ Kono alako won naxa yi mixie raxono, i xa siga baa de ra, i konyi woli. I na yexe naxan singe suxu, a rate, i a de rabi. I kobiri kole toma ne a de kui. I xa na so duuti maxilie yi ra, a xa findi won firin ma duuti ra.»

18

Mixi naxan tide gbo

(Maraki 9:33-37, Luki 9:46-48)

¹ Na temui Isa foxirabiree naxa e maso Isa ra, e a maxorin, « Nde binyaxi dangi birin na Ala xa mangeya niini bun ma?» ² Isa naxa dimedi nde xili, a a ti e tagi, ³ a a masen e be, « N xa nondi fala wo be, xa wo mu wo yete magoro, wo lu alo dimedie, wo mu soma Ala xa mangeya niini bun ma. ⁴ Na kui, mixi yo naxan a yete magoroma alo dimedi, na nan findixi mixi xungbe ra dangi birin na Ala xa mangeya niini bun ma. ⁵ Mixi yo naxan yi dimedi mooli rasenema n xili ra, na kanyi bara n tan yete yati rasene.»

Mixi ratantan saabui

(Maraki 9:42-48, Luki 17:1-2)

⁶ « Mixi yo yi mixi xuri keren natantan, naxan danxaniyaxi n ma, a fisa na kanyi be geme binye xa xiri a kon ma, a rasin baa ma. ⁷ Gbaloe na dunipa mixie be e xa maratantanyi xa fe ra. A feere mu na tan, fo maratantanyi xa mini, kono gbaloe na mixi be naxan findima na saabui ra. ⁸ Xa i belexe, xa na mu i sanyi findi i ratantanse ra, a bolon, i a wole. I sofe ariyanna i belexe, xa na mu i sanyi bolonxi, na fisa i be dine i belexe firin nun i sanyi firin luxi na, kono i woli yahannama, te mu xubenma dennaxe. ⁹ Xa i ya findi i ratantanse ra, a ba na, i a wole. I sofe ariyanna i ya keren kanaxi, na fisa i be dine i ya firin lu na, kono i woli yahannama.»

Yexee loexi xa taali

(Luki 15:3-7)

¹⁰⁻¹¹ « Wo naxa yo yi mixi xuri sese ma, barima n xa a fala wo be, e xa malekee n Baba yatagi toma temui birin, naxan na ariyanna.»

¹² « Wo a toxi di? Xa yexee keme na mixi nde yi ra, keren fa loe e ya ma, a mu na yexee tongo solomanaani nun solomanaani luma xe geya fari, a siga na kerenyi fende? ¹³ N xa nondi fala wo be, xa a sa a to, a pelexinma ne na yexee kerenyi xa fe ra, dangife

yexee tongo solomanaani nun solomanaani boore ra, naxee mu loe. ¹⁴ A na na ki ne fan, wo Baba naxan na ariyanna, a mu tinma yi mixi xuri sese xa loe.»

Haake bafe

¹⁵ « Xa i ngaxakerenyi bara haake soto i ra, siga, wo firin xa sa lu yire keren, i xa a masen a be a tantanxi ki naxe. Xa a sa i xui me, i ngaxakerenyi bara ragbilen i ma. ¹⁶ Kono xa a tondi i xui mede, i xa mixi keren xa na mu mixi firin fen, wo birin xa siga a yire alako kiiti xa sa seede firin, xa na mu seede saxan xui ma. ¹⁷ Xa a tondi nee fan xui mede, na fe masen danxaniyatoe pama be. Xa a tondi danxaniyatoe pama xui fan mede, a xa lu wo be alo kaafiri, xa na mu a ra, duuti maxili. ¹⁸ N xa a fala wo be a nondi ki ma, wo na naxan xiri dunipa, a xirima ne koore fan ma. Wo na naxan fulun dunipa, a fulunma ne koore fan ma. ¹⁹ N man xa a fala wo be, xa mixi firin lan fefe ma wo ya ma yi dunipa ma, e Ala maxandi, n Baba naxan na ariyanna, a na fe rabama ne e be. ²⁰ Mixi firin, xa na mu a ra mixi saxan nu malan n xili ra dede, n na e ya ma.»

Dijefe ngaxakerenyi ma nun dijetafe xa taali

²¹ Na temui, Piyeri naxa a maso Isa ra, a a fala a be, « N Marigi, n lanma n xa dije n ngaxakerenyi xa haake ma sanmaya yeri? Han sanmaya solofere?» Isa naxa a yaabi, ²² « N xa a fala i be, sanmaya solofere xa mu a ra de! I xa dije a ma sanmaya solofere doxo tongo solofere.»

²³ « Ala xa mangeya maniyaxi mange nde nan na, naxan nu wama a xa kobiri fe ya ibafe a tan nun a xa waliksee tagi. ²⁴ A to a folo, e naxa fa a xa walike nde ra a xon, mange xa doni nu naxan ma han gbeti kilo wulu keme saxan, kilo wulu tongo naani. ²⁵ Konyi to mu nu noma a xa doni fide, a xa mange naxa yaamari fi, a tan yo, a xa gine yo, a xa die yo, e nun a harige birin xa mati alako na doni xa fi. ²⁶ Na walike naxa a igoro boxi, a suyidi mange be, a a maxandi, «Yandi, dije n ma. N fama i xa doni birin fide.» ²⁷ Na kui, mange naxa kinikini a xa walike ma, a dije na doni birin ma, a a xa walike rabepin.»

²⁸ « Kono a tan walike to mini, a naxa a boore walike nde to a xa gbeti kilo tagi doni nu na naxan ma. A naxa bagan a ma, a a konyi dekun, a sonxo a ra, «N ma doni fi!» ²⁹ A boore naxa suyidi a be, a a maxandi, «Yandi, dije n ma. N i xa doni fima.» ³⁰ Kono a naxa tondi. A naxa a raso geeli kui, a xa lu menni han a xa ge doni fide.»

³¹ « A boore waliksee to na to, e naxa kinikini. E naxa na birin dentege sa mange be

naxan nu e birin xun ma. ³² Na kui, mange naxa na walike singe xili, a a fala a be, «I tan walike kobi! I to n mayandi, n tan diɲe ne i xa doni birin ma. ³³ A di, a mu lanma xe nu i fan xa kinikini i boore ma, alɔ n kinikinixi i tan ma ki naxe?» ³⁴ A xa mange to xɔnɔ a ma, a naxa a so kɔsibilie yi, e xa a sa geeli, e xa a jaxankata han a xa ge doni birin fide.»

³⁵ « N Baba naxan na ariyanna, a na nan niyama wo fan na, xa wo mu diɲe wo ngaxakerenyi ma wo boɲe birin na.»

19

Futi nun fatanyi

(Maraki 10:1-12)

¹ Isa to ge yi fe birin masende, a naxa keli Galile boxi ma, a siga Yudaya boxi nde ma naxan nu na Yuruden naakiri ma. ² Nama gbegbe naxa bira a foxɔ ra naa, a fan naxa furemae rayalan.

³ Farisenie naxa fa a yire alako e xa gantanyi te a be. E naxa a maxɔrin, « A daxa xeme xa mee a xa gine ra fe birin ma?» ⁴ Isa naxa e yaabi, « Kitaabui naxan masenxi wo mu nu a xaran? Fe folɔ folɛ ra, Daali Mange naxa xeme nun gine daa, ⁵ a fa a masen, «Na kui, xeme kelima a baba nun a nga xun ma, a a xa gine xa futi xiri, e firin findi keren na.» ⁶ Na nan a toxi, mixi firin xa mu e ra sɔnɔn, e firin bara findi keren na. Ala bara naxee xiri e boore ra, adama naxa nee rafatan.»

⁷ E man naxa Isa maxɔrin, « Munfe ra fa Annabi Munsa a yamarixi, xeme naxan wama meefe a xa gine ra, a lan a xa fatan keedi so a yi ra, a mee a ra?» ⁸ Isa naxa e yaabi, « Wo boɲee nan xɔrɔxɔ, na nan a niyaxi Annabi Munsa naxa feere fi wo ma, wo xa nɔ meede wo xa gine ra, kɔnɔ a mu nu na na ki xe a folɛ ra. ⁹ N xa a fala wo be, naxan yo mee a xa gine ra, xa a xa gine mu yene xa rabaxi, a fa gine gbete dɔxɔ, na xeme bara yene raba.»

¹⁰ Isa foxirabiree naxa a fala a be, « Xa a na na ki ne xeme be a xa gine mabiri ra, hali a mu gine dɔxɔ.» ¹¹ Isa naxa a masen e be, « Birin xa mu nɔma yi masenyi suxude, fo Ala a feere fi naxan ma. ¹² Wo a kolon, xeme ndee bari ki nan a niyaxi e mu nɔma gine dɔxɔde. Ndee na na e e banaxi ne. Ndee fan na, e nate nan tongoxi e naxa gine dɔxɔ Ala xa wali xa fe ra. Mixi naxan nɔma yi masenyi suxude, a xa a suxu.»

Isa nun dimedi xunxurie

(Maraki 10:13-16, Luki 18:15-17)

¹³ Na temui mixie naxa fa dimedie ra Isa xon, alako a xa a belexe sa e ma, a duba e be. Konɔ a foxirabiree naxa woyen na mixie ma. ¹⁴ Na kui, Isa naxa a masen, « Wo a lu dimedie xa fa n yire. Wo naxa tonyi doxo e ma, barima naxee maniyaxi e ra, nee nan na Ala xa mangeya niini bun ma.» ¹⁵ A naxa a belexe sa e ma, a duba e be. Na xanbi, a naxa siga.

Segetala bannaxi

(Maraki 10:17-31, Luki 18:18-30)

¹⁶ Segetala nde naxa fa Isa xon, a a maxorin, « Karamoxo, a lan n xa fe fanyi mundun naba alako n xa abadan kisi soto?» ¹⁷ Isa fan naxa a maxorin, « I n maxorinma fe fanyi ma munfe ra? Ala keren peti nan fan. Xa i wama i xa kisi, Ala xa seriye nan nabatu.» Xeme naxa a maxorin, « Ala xa seriye mundue?» ¹⁸ Isa naxa a yaabi, « I naxa faxe ti. I naxa yene raba. I naxa mupe ti. I naxa mixi topege. ¹⁹ I baba nun i nga binya. I xa i ngaxakerenyi xanu alo i yete yati.»

²⁰ Segetala naxa Isa yaabi, « N bara na birin nabatu. Munse fa luxi?» ²¹ Isa naxa a masen a be, « Xa i wama i xa ge kamalide i xa kewalie kui, siga, sa i sotose birin mati, i a kobiri fi setaree ma. Na kui, i fama bannaya sotoe ariyanna. I na na raba, fa, i bira n foxo ra.» ²² Segetala to na me, a naxa siga sunnunyi kui, barima harige gbegbe nu na a yi ra.

²³ Isa naxa a masen a foxirabiree be, « N xa nondi fala wo be, naafuli kanyi sofe Ala xa mangeya niini bun ma a xoxoxo. ²⁴ N man xa a fala wo be, joxome so joxun senbe yale ra, dine bannamixi sofe Ala xa mangeya niini bun ma.» ²⁵ E to na me, Isa foxirabiree de naxa ixara ki fanyi ra, e maxorinyi ti, « Nde, fa noma kisode?» ²⁶ Isa naxa e mato, a fa a masen, « Adama mu noma a yete rakisode, konɔ Ala tan noma fe birin na.»

²⁷ Na kui, Piyeri naxa a fala a be, « A mato, muxu bara keli se birin xun ma, muxu bira i foxo ra. Munse fa luma muxu be?» ²⁸ Isa naxa e yaabi, « N xa nondi fala wo be, dunipa fe birin na masara a neene ra, Adama xa Di naxa magoro a xa nore kibanyi kui, wo tan n foxirabiree fan magoroma ne kibanyi fu nun firin kui, wo fa Isirayila bonsoe fu nun firin makiiti. ²⁹ Mixi yo naxan na sa keli a xa se nde xun ma n tan ma fe ra, a findi banxie ra ba, xunxae ba, taarae ba, baba ba, nga ba, boxie ba, na kanyi nee joxo keme keme nan sotoma, a man abadan kisi soto ke ra. ³⁰ Yarerati wuyaxi fama findide

xanbiratie ra, xanbirati fan findi yareratie ra.»

20

Wali sare xa taali

¹ « Ala xa mangeya misaalixi xe kanyi nan na, naxan mini subaxe ma alako a xa walikée tongo a xa xe walife ra. ² E to lan a ma feeɗen keren xa wali sare xa findi gbeti kɔbiri kole keren na, xe kanyi naxa walikée xee a xa xe yire. ³ A man to mini gɛɛsege, soge to nu bara mate, a naxa walike gbetee li, e tixi taa kui, wali yo mu e yi. ⁴ A naxa a fala e be, «Wo fan xa siga walide n ma xe ma. N wali sare tinxinxi fima ne wo ma.» ⁵ E fan naxa siga. Xe kanyi man naxa mini yanyi tagi, a walike gbetee man tongo. Nunmare, a man naxa mixi gbetee soto. ⁶ A donxoe ra, leeri ndee beenu koe xa so, a naxa mini, a walike gbetee li, e tixi. A naxa e maxarin, «Feeɗen, wo tixi be, wo mu walife. Munfe ra?» ⁷ E naxa a yaabi, «Mixi yo nan mu muxu tongoxi walide.» Xe kanyi naxa a fala e be, «Wo fan xa siga walide n ma xe yire.» »

⁸ « Nunmare to so, xe kanyi naxa a fala a xa walike xunyi be, «Walikée xili, i xa e sare fi. A folo donxoe rasoe ma, a rapon a singe ma.» ⁹ Naxee wali foloxi leeri ndee beenu koe xa so, kankan naxa gbeti kɔbiri kole keren soto. ¹⁰ Na kui, walikée naxee singe tongo, nee to fa e joxo a ma a e kɔbiri sotoma dangi booree ra, konɔ e fan naxa gbeti kɔbiri kole keren soto. ¹¹ E to a rasuxu, e naxa woyen xe kanyi ma, ¹² e a fala, «Yi walike donxoe, e waxati keren gbansan nan walixi, konɔ i bara wali sare fi e ma naxan nun muxu gbe lan. Anun, muxu tan nan feeɗenxi wali ra soge xone bun!» ¹³ A naxa mixi keren yaabi e ya ma, «N boore, n mu fefe kobi niyaxi i ra. Won mu lan gbeti kɔbiri kole keren xa ma?» ¹⁴ I gbe tongo, i siga. N tan nan waxi a xon yi walike donxoe xa wali sare xa lan i gbe ma. ¹⁵ N mu noma n waxonfe rabade n ma kɔbiri ra? Ka i tɔonexi ne n to fe fanyi rabaxi mixi gbete nde be?» ¹⁶ Na kui, xanbiratie fama findide yareratie ra, yareratie fan findi xanbiratie ra.»

Isa a xa faxe nun marakeli xa fe masenfe sanmaya saxan nde

(Maraki 10:32-34, Luki 18:31-34)

¹⁷ Isa nun a xera fu nun firinyie to nu tefe Darisalamu, Isa naxa e xun lan, a fa a masen e doro be kira xon ma, ¹⁸ « Wo a mato, won na tefe Darisalamu ne yi ki. Adama xa Di sama ne serexedube kuntigie nun seriye karamoxoe belexe, e a makiiti a xa faxesa, ¹⁹ e a so kaafirie yi ra. E a mayelema ne, e a bonbo sebere ra, e fa a mabanban wuri

magalanbuxi ma, kɔnɔ a xa faxe xi saxan nde ma, a man kelima ne faxe ma.»

Yaki nun Yaya nga xa maxandi

(Maraki 10:35-45, Luki 22:25-27)

²⁰ Na temui Sebede xa die nga naxa fa Isa yire, a nun a xa die. A naxa suyidi a be, a xa a maxandi fe nde ma. ²¹ Isa naxa gine maxarin, « I wama munse xon?» A naxa a fala Isa be, « I xa tin, i na i xa mangeya soto, n ma yi di firinyie xa dɔxo i seeti ma, keren i yirefanyi ma, boore i koola ma.» ²² Isa naxa a masen di firinyie be, « Wo mu a kolon wo fe naxan maxarinfe. N fafe toore naxan tode, wo tinma na ra?» E naxa a yaabi, « Iyo, muxu tinma a ra.» ²³ Isa naxa a masen e be, « Wo fan yati fama jaxankate soto alɔ n tan, kɔnɔ dɔxofe n yirefanyi nun n koola ma, na mu fatanma n tan xa ra. Na na mixie nan be, n Baba naxee sugandixi.»

²⁴ Isa foxirabire fu donxoe to na fe me, e naxa xono na ngaxakerenyi firin ma. ²⁵ Kono Isa naxa e xili a yire, a a masen e be, « Namane mangee mixie yamarima a xoxoxe ra, e e senbe raminima mixie ma alako e xa mangeya xa kolon. ²⁶ Kono a naxa lu na ki wo tan tagi. Mixi naxan wama a tide xa gbo wo ya ma, a xa findi wo xa konyi nan na. ²⁷ Mixi naxan wama findife wo xa yarerati ra, a xa findi wo xa konyi nan na. ²⁸ Wo xa lu ne alɔ Adama xa Di. A tan mu faxi xe mixie xa wali a tan be. A faxi ne alako a tan nan xa wali mixie be, a xa mixi gbegbe xunsara a xa faxe saabui ra.»

Donxui firin nayalanfe Yeriko

(Maraki 10:46-52, Luki 18:35-43)

²⁹ Isa nun a foxirabire to mini Yeriko, jama gbegbe naxa bira a foxo ra. ³⁰ Donxui firin nu dɔxoxi kira de ra. E to a me a Isa na dangife, e naxa e xui ramini, « Marigi, Dawuda xa Di, kinikini muxu ma!» ³¹ Nama naxa woyen e ma, e xa e sabari, kono e jan naxa e xui ite dangi a singe ra, « Marigi, Dawuda xa Di, kinikini muxu ma!» ³² Isa naxa ti, a e xili, a e maxarin, « Wo wama n xa munse raba wo be?» ³³ E naxa a yaabi, « Marigi, muxu wama muxu yae xa se to.» ³⁴ Isa naxa kinikini e ma, a a belexe sa e yae ma. Keren na, e yae naxa se to, e naxa bira Isa foxo ra.

Isa sofe Darisalamu

(Maraki 11:1-11, Luki 19:28-40, Yaya 12:12-16)

¹ Isa nun a fɔxirabiree to makɔre Darisalamu ra, e naxa Betifage li, Oliwi geya mabiri. Isa naxa a fɔxirabire firin xee, ² a a fala e be, « Wo xa so taa kui naxan na yare. Wo nefe so naa, wo sofale gine nde lima a xirixi naa, a xa di na a fe ma. Wo xa e fulun, wo fa e ra n xon ma. ³ Xa mixi nde fa wo maxarin, wo xa a fala a be, «Marigi nan hayi na e ma. A e ragbilenma ya.» »

⁴ Na rabaxi ne, alako namiponme xa masenyi xa kamali, naxan a falama,
⁵ « Wo a fala Siyoni di gine be,
«A mato, i xa mange na fafe i ma.
A fama yete magore kui,
a dɔxɔxi sofale nun a yore fari.» »

⁶ Isa fɔxirabiree naxa siga, e sa Isa xa xeeraya raba. ⁷ E to fa sofale nun sofale xa di ra, e naxa e xa donmae sa e fari, Isa fa a magoro sofale fari. ⁸ Nama gbegbe naxan nu na, e fan naxa e xa donmae itala kira xon ma, ndee fan naxa fense sege, e nee fan sa kira xon ma Isa binyafe ra. ⁹ Nama naxee nu jerefe Isa ya ra, a nun naxee nu jerefe a xanbi ra, e birin nu e xui itefe, e a fala,

« Tantui na won Nakisima be, Dawuda xa Di!
Baraka na a be naxan fafe Marigi xili ra!
Tantui na won Nakisima be naxan na koore ma!»

¹⁰ Isa to so Darisalamu, taakae birin naxa kaaba, e nu maxorinyi ti, « Nde yi ki?»

¹¹ Nama naxa e yaabi, « Annabi Isa nan yi ki, naxan kelixi Nasareti, Galile boxi ma.»

Isa sigafe horomobanxi kui

(Maraki 11:15-19, Luki 19:45-48, Yaya 2:13-22)

¹² Isa naxa so horomobanxi kui, a sarematie nun saresoe birin keru naxee nu na na. A naxa kobiri masaree xa teebilie a nun ganbe matie xa dɔxosee rabira, ¹³ a a masen e be, « A sebexi, «N ma banxi xili falama ne, salide banxi,» konɔ wo tan bara a findi mupetie dɔxode ra.»

¹⁴ Donxuie nun namatee naxa fa Isa xon horomobanxi kui, a naxa nee rayalan. ¹⁵ Konɔ serexedube kuntigie nun seriye karamoxoe tan naxa xono ki fanyi e to Isa xa kaabanakoe to, e man to dimee to e xui itema horomobanxi kui, « Tantui na won Nakisima be, Dawuda xa Di!» ¹⁶ E naxa a fala Isa be, « I mu e xui mexi?» Isa naxa e yaabi, « Iyo. Wo fan mu nu a xaran Kitaabui kui a to sebexi, «I bara a niya dimedie nun

diyɔrɛɛ xa i matɔxɔ? » ¹⁷ Na temui, Isa naxa keli e xun taa kui, a siga Betani, a kɔɛ radangi naa.

Isa xɔrɛ bili dankafe

(Maraki 11:12-14, 20-25)

¹⁸ Na kuye iba, Isa to nu gbilenfe taa kui, kaame naxa a suxu. ¹⁹ A to xɔrɛ bili nde to kira ra, a naxa a maso a ra kɔnɔ a mu bogi yo to a kɔn na, fo a burexɛɛ. Isa naxa a fala xɔrɛ bili bɛ, « I tan mu bogima sɔnɔn!» Xɔrɛ bili naxa xara keren na. ²⁰ Isa fɔxirabiree to na to, e naxa kaaba, e a maxɔrin, « Yi xɔrɛ bili xaraxi a ikɔrɛxi ra di?» ²¹ Isa naxa e yaabi, « N xa nɔndi fala wo bɛ, xa danxaniya na wo bɛ, wo mu siike, wo nɔma nɛ yi fe mɔoli nabade n naxan nabaxi xɔrɛ bili ra. Kɔnɔ dangi na ra, xa wo a fala yi geya bɛ, «Keli be, i sa sin baa ma,» a rabama nɛ. ²² Na nan a ra, xa danxaniya na wo bɛ, wo fefe maxandi Ala ma, wo a sɔtoma nɛ.»

Isa walima nde xa yaamari ma?

(Maraki 11:27-33, Luki 20:1-8)

²³ Isa man naxa so hɔrɔmɔbanxi kui. A to nu na mixie xaranfe, sɛrɛxɛdubɛ kuntigie, nun Yuwifie xa forie naxa fa a yire, e a maxɔrin, « I yi fee rabama nde xa yaamari ma? Nde yi senbɛ fixi i ma?» ²⁴ Isa naxa e yaabi, « N fan xa wo maxɔrin fe keren ma. Xa wo n yaabi, n a falama nɛ wo bɛ n yi fee rabama naxan ma yaamari ma. ²⁵ Yaya nu mixie xunxama ye xɔra nde xa yaamari ma? Ala nan a xɛxi ba, ka adama?» Na kui, e naxa so wɔyɛnfe e bore tagi, « Xa won na a yaabi, won naxɛ, «Ala,» a a falama nɛ won bɛ, «Munfe ra wo mu fa la a ra?» ²⁶ Kɔnɔ xa won na a yaabi, won naxɛ, «Adama,» won gaaxuma nɛ pama ya ra, barima birin Yaya mapɔxunxi namipɔnme nan na.» ²⁷ Na kui, e naxa Isa yaabi, « Muxu mu a kolon.» A fan naxa a masen e bɛ, « N fan mu a falama wo bɛ n yi fee rabama naxan ma yaamari ma.»

Di xeme firinyie xa taali

²⁸ « Wo yi taali toxi di? Di xeme firin nu na xeme nde yi. A naxa a fala di singe bɛ, «N ma di, siga i sa wali xɛ ma to.» ²⁹ Di naxa a yaabi, «N tondi.» Kɔnɔ na dangi xanbi, a xaxili naxa masara, a siga walide. ³⁰ Babe to na yaamari fi a xa di firin nde fan ma, a naxa a yaabi, «N Baba, awa, n sigafe.» Kɔnɔ a mu siga. ³¹ Yi mixi firinyie ya ma, nde a baba sago rabaxi?» E naxa a yaabi, « Na di singe.» Isa man naxa a masen e bɛ, « N xa nɔndi fala wo bɛ, duuti maxilie nun langoeɛ singe soma wo bɛ Ala xa mangeya niini bun

ma. ³² Annabi Yaya fa ne kira tinxinxi masende wo be, wo mu fa la a ra. Kono duuti maxilie nun langoe tan la ne a ra. Hali wo to na to, wo mu tin nate masarade, wo xa la a ra.»

Bɔxi rawali kobie xa taali

(Maraki 12:1-12, Luki 20:9-19)

³³ « Wo wo tuli mati taali gbete fan na. Xe kanyi nde naxa weni bilie si. A naxa tete rabilin bɔxi ra, a baye ti, a yili ge weni bogi bunduma dennaxe. Na xanbi, a naxa na heri bɔxi rawalie ma, a fa biyaasi. ³⁴ Weni bogi ba temui to a li, bɔxi kanyi naxa konyi ndee xee bɔxi rawalie xon ma, e xa a gbe weni bogi so a yi ra. ³⁵ Kono bɔxi rawalie naxa na konyie suxu. E naxa keren bonbo, e boore faxa, e boore magono gemee ra. ³⁶ Bɔxi kanyi man naxa konyi gbete xee dangi a singe ra. Bɔxi rawalie naxan naba booree ra, e naxa na raba nee fan na. ³⁷ A donxoe ra, bɔxi kanyi naxa a mapoxun, a a fala, «E n ma di tan binyama ne.» Na kui, a naxa a xa di xee bɔxi rawalie xon ma. ³⁸ Kono e to bɔxi kanyi xa di to, e naxa a fala e bore be, «Yi nan na ke tongoma ra. Wo fa, won xa a faxa alako a ke xa findi won gbe ra.» ³⁹ E to a suxu, e naxa sa a xanin tete xanbi ra, e a faxa.»

⁴⁰ « Na kui, bɔxi kanyi na siga e yire, a munse rabama na bɔxi rawalie ra?» ⁴¹ E naxa Isa yaabi, « A na bɔxi herie sontoma ne a jaaxi ra, a a xa bɔxi so bɔxi heri gbete yi, naxee a mabiri soma a yi ra a waxati ma.»

⁴² Isa naxa e yaabi, « Wo mu nu yi masenyi xaran Kitaabui kui?
«Banxitie mee geme naxan na,
a bara findi tuxui geme hagige ra.
Marigi foxi nan a ra.
Fe makaabaxi nan ya won be.» »

⁴³ « Na nan a toxi, n xa a fala wo be, wo bama ne Ala xa mangeya niini bun ma, si gbete fa raso naa naxan birama Ala xa yaamarie foxo ra. ⁴⁴ Naxan na bira yi geme ma, a kanyi magirama ne gbesexu. Yi geme na bira naxan fan ma, a kanyi butuxunma ne.»

⁴⁵ Serexedube kuntigie nun Farisenie to a xa taalie me, e naxa a kolon a Isa nu na woyenfe e tan nan ma fe ra. ⁴⁶ E nu katafe e xa a suxu, kono e nu gaaxuxi pama ya ra, barima pama nu laxi a ra, a namijonme nan na Isa ra.

(Luki 14:15-24)

¹ Isa man naxa so woyenfe e be taalie ra. A naxa a masen, ² « Ala xa mangeya misaalixi mange nan na, naxan xulunyi ti a xa di xa futi xirife ma, donse fanyi gbegbe donma dennaxe. ³ A naxa a xa konyie xee e xa mixie xili, yi fe binye nu bara ragbilen naxee ma, konu na mixie mu tin fade. ⁴ Mange man naxa konyi gbete xee, e xa a fala na mixi maxilixie be, «Wo ya ti, donse bara ge rafalade, n bara n ma ninge borogexie faxe, fe birin bara ge yailande. Wo fa n ma di xa futixiri xulunyi.» ⁵ Konu e mu xerae danxun. Ndee naxa siga e xa xe yire, ndee fan naxa siga e xa yuleya rabade. ⁶ Naxee lu, e naxa mange xa konyie suxu, e e naxankata, e e faxe.»

⁷ « Mange naxa konu, a a xa soorie xee, a e xa na faxatie birin faxe, e e xa taa gan. ⁸ Na dangi xanbi, a naxa a fala a xa konyie be, «N ma di xa futixiri xulunyi xa fe birin bara ge yailande. Donsee birin nafalaxi, konu mixi naxee nu maxilixi, a mu daxa e xa na binye soto. ⁹ Na kui, wo xa siga taa kui, wo sa mixie xili wo naxee yo toma naa, e xa fa n ma di xa futixiri xulunyi.» ¹⁰ Konyie naxa mini kirae ma, e naxa mixi birin xili e xa fa. Mixi fanyi yo, mixi kobi yo, e birin naxa fa futixiri xulunyi, mange xonyi naxa rafe jama ra.»

¹¹ « Mange to so na mixi maxilixie ya ma, a naxa xeme nde to xulunyi donma mu nu ragoroxi naxan ma. ¹² A naxa a fala a be, «N ma di, i soxi be di, i to mu maxirixi a xulunyi ki ma?» Konu xeme mu no yaabi yo fide. ¹³ Na kui, mange naxa a fala a xa walikée be, «Wo a sanyie nun a belexee xiri, wo a woli tande dimi kui, wa nun jin maxinyi na dennaxe.» ¹⁴ Mixi gbegbe maxilixi, konu naxee sugandixi, e xurun.»

Gantanyi tefe Isa be duuti xa fe ra

(Maraki 12:13-17, Luki 20:20-26)

¹⁵ Na temui, Farisenie naxa sa e malan, e nate tongo e gantanyi tema Isa be ki naxe, e xa a masoto woyenyi kui. ¹⁶ E naxa e foxirabirée nun Herode xa mixi ndee xee Isa xon. Nee naxa a fala Isa be, « Karamoxo, muxu a kolon nondi fale nan i ra. I mixie xaranma Ala xa kira ra a nondi ki ma. I mu gaaxuma mixi yo xon, barima i mu mixi rafisama e booree be. ¹⁷ Na kui, a fala muxu be, i a toxi di? A lanma ka a mu lanma muxu xa duuti fi Roma mange ma?» ¹⁸ Isa to nu e xaxili kobi kolon, a naxa e yaabi, « Wo tan filankafuie, wo katafe n masotode munfe ra? ¹⁹ Wo kobiri kole masen n be duuti fima naxan na.» E naxa gbeti kole ramini a be. ²⁰ Isa naxa e maxarin, « Nde xili nun nde

misaali na yi kɔbiri kole ma yi ki?» ²¹ E naxa a yaabi, « Rɔma Mangɛ.» A fan naxa a fala e bɛ, « Wo mange gbe ragbilen mange ma, wo Ala fan gbe ragbilen Ala ma.» ²² E to a xa yaabi mɛ, e naxa kaaba. E naxa keli a xun, e siga.

Sadusenie Isa maxɔrinfe faxamixie xa marakeli ma

(Maraki 12:18-27, Luki 20:27-40)

²³ Na lɔxɔɛ kerenyi, Sadusenie naxa fa Isa xɔn. E tan nan a falama a faxamixie mu kelima faxɛ ma. E naxa Isa maxɔrin, ²⁴ « Karamɔxɔ, Annabi Munsa a masen nɛ, «Xa xemɛ nde taara faxesa, a naxa a xa gine lu a mu di yo bari, a na xunya nan na gine dɔxɔma, alako a xa bɔnsɔɛ fi a taara ma.» ²⁵ Na kui, xemɛ nde naxa di xemɛ solofere sɔtɔ muxu ya ma be. A xa di singe naxa gine dɔxɔ, a faxesa, a mu bɔnsɔɛ yo lu. A xanbiratoe naxa a xa kaape gine tongo, ²⁶ kɔnɔ na fan naxa faxesa, a mu bɔnsɔɛ yo lu. Na nan man naba na fan xanbiratoe ra, a nun na mixi naani dɔnxɔɛ birin. E birin naxa faxesa, e sese mu bɔnsɔɛ lu. ²⁷ A dɔnxɔɛ ra, gine fan naxa faxesa. ²⁸ Na kui, marakeli lɔxɔɛ, na gine to dɔxɔxi yi mixi solofere birin xɔn ma, a findima nde gbe ra?»

²⁹ Isa naxa e yaabi, « Wo na tantanyi kui, barima wo mu Kitaabui kolon, wo mu Ala senbe fan kolon. ³⁰ Mixie na keli faxɛ ma marakeli lɔxɔɛ, xemɛ mu gine dɔxɔma, gine fan mu dɔxɔma xemɛ xɔn. E luma nɛ alɔ malekee na ariyanna ki naxe. ³¹ A falafe tan, a faxamixie mu kelima faxɛ ma, Ala naxan masen wo bɛ, wo mu nu a xaran? ³² A a masen nɛ, «N tan nan na Marigi Alatala ra, Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba naxan batuma.» Faxamixie xa mu Ala batuma, fo mixi jipe.» ³³ Nama to Isa xa yaabi mɛ, e naxa kaaba a xa fasari ma.

Yaamari naxan tide gbo a birin be

(Maraki 12:28-34, Luki 10:25-37)

³⁴ Farisenie to a mɛ a Isa nu bara Sadusenie dɛ balan yaabi fanyi ra, e naxa e malan. ³⁵ Ala xa seriye lɔnnila nde nu na e ya ma. Na naxa kata Isa masɔtɔde maxɔrinyi ra, a naxe, ³⁶ « Karamɔxɔ, yaamari mundun tide gbo a birin be Tawureta Munsa kui?» ³⁷ Isa naxa a yaabi, « «I xa i Marigi Ala xanu i bɔpɛ birin na, i nii birin na, a nun i xaxili birin na.» ³⁸ Na nan tide gbo, a findi yaamari singe nan na Ala xa seriye birin ya ma. ³⁹ A firin nde maniya na singe ra, «I xa i ngaxakerenyi xanu alɔ i i yete xanuxi ki naxe.» ⁴⁰ Tawureta Munsa nun namijɔnmɛɛ xa seriye birin gbakuxi yi yaamari firin nan na.»

Dawuda nun Ala xa Mixi Sugandixi

(Maraki 12:35-37, Luki 20:41-44)

⁴¹ Farisenie to nu malanxi naa, Isa naxa e fan maxorin, ⁴² « Wo Ala xa Mixi Sugandixi xa fe toxi di? Nde xa di a ra?» E naxa a yaabi, « Dawuda nan xa di a ra.» ⁴³ Isa fa e maxorin, « Munfe ra fa, Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, Dawuda yete naxa Ala xa Mixi Sugandixi xili «N Marigi»? A tan Dawuda naxa a masen,

⁴⁴ «Marigi bara a masen n Marigi be,

"I magoro n yirefanyi ma,

han beemanun n xa i yaxuie ragoro i sanyi bun." » »

⁴⁵ « Xa Dawuda yete yati naxe a be «N Marigi», a tan Ala xa Mixi Sugandixi noma findide Dawuda xa di ra di?» ⁴⁶ Mixi yo mu no yaabi yo fide. Folo na loxo ma, mixi yo mu suusa maxorinyi tide Isa ma sonon.

23

Diinela kobie

Maraki 12:38-40, Luki 11:38-52, 20:45-47

¹ Isa naxa a masen pama nun a foxirabiree be, ² « Sebelitie nun Farisenie mixie xaranma Annabi Munsa xa seriye nan na. ³ Na kui, wo xa nu e xui rabatu, wo jere a ma. Kono wo naxa e wali foxi tan naba de, barima e naxan falama, e mu na xa rabama. ⁴ E kote binyee raxirima, e e sa mixie fari, kono e tan mu tinma e malide hali e belexesole keren na. ⁵ E e xa kewalie birin nabama alako mixie xa e to. E e xa sebee rabelebelema e naxee xirima e tigi nun e belexe ra. Luuti denbexie naxee singanma donma sanbunyi ra Ala xa fe ma, e nee rakuyama han a dangi a i. ⁶ E na siga e degede mixi xonyi malanyi na dennaxe, xa na mu e na so salide banxi, binye doxo rafan e ma ki fanyi. ⁷ E na siga taa kui, a rafan e ma mixie xa e xeebu binye ra, e na a fala e be, «Karamoxo.» »

⁸ « Kono mixie naxa a fala wo tan be «Karamoxo,» barima karamoxo keren peti nan na wo be, wo fan birin findixi ngaxakerenmae nan na. ⁹ Wo naxa yi dunja adamadi xili «N Baba,» barima Babe keren peti nan na wo be, wo Baba naxan na ariyanna. ¹⁰ Mixie man naxa a fala wo tan be «Mange,» barima Mange keren peti nan na wo be, Ala xa Mixi Sugandixi. ¹¹ Naxan na mixi xungbe ra wo ya ma, a xa findi wo xa walike nan na. ¹² Naxan na a yete igbo, a xa fe fama ne igorode. Naxan a yete magoroma, a xa fe fama ne itede.»

¹³⁻¹⁴ « Kono gbaloe na wo be, wo tan seriye karamoxoe nun Fariseni filankafuie,

barima wo naade balanma mixie ya ra alako e naxa so Ala xa mangeya niini bun ma. Na kui, wo tan yete mu soma, wo man mu tinma mixi gbetee fan xa so naa naxee waxi sofe.»

¹⁵ « Gbaloe na wo be, wo tan seriye karamoxoe nun Fariseni filankafuie! Wo baa igirima, wo boxi birin isa alako wo xa mixi keren naso wo xa dine, konɔ a na so, wo a findima yahannama di nan na, naxan kobi doxo firin wo tan na.»

¹⁶ « Gbaloe na wo be, wo tan yarerati donxui! Wo a falama, «Xa mixi a kali horomobanxi ra, fefe mu a ra, hali a kanyi mu a xui rakamali. Konɔ xa mixi a kali xema ra naxan na horomobanxi kui, fo a kanyi xa a xui rakamali tek.» ¹⁷ Wo tan donxui xaxilitaree! Mundun tide gbo, xema, ka horomobanxi naxan xema findixi se seniyenxi ra? ¹⁸ Wo man a falama, «Xa mixi nde a kali serexebade ra, fefe mu a ra hali a kanyi mu a xui rakamali. Konɔ xa mixi a kali serexe ra naxan na serexebade fari, fo a kanyi xa a xui rakamali tek.» ¹⁹ Wo tan donxui! Mundun tide gbo, serexe, ka serexebade naxan serexe findixi se seniyenxi ra? ²⁰ Na kui, naxan yo na a kali serexebade ra, a bara a kali na ra, a nun serexe fan naxan birin saxi a fari. ²¹ Naxan yo na a kali horomobanxi ra, a bara a kali na ra, a nun naxan fan sabatixi a kui. ²² Naxan yo na a kali ariyanna ra, a bara a kali Ala xa kibanyi ra, a nun naxan fan magoroxi a kui.»

²³ « Gbaloe na wo be, wo tan seriye karamoxoe nun Fariseni filankafuie! Wo sansi xunxurie farile bama, alo salaxui, sulopi, nun digiyanyi, konɔ fe naxee findixi a hagigee ra Ala xa seriye kui, alo tinxinyi, kinikini, nun danxaniya, wo gbilenxi nee nan foxo ra. A lanma ne nu wo xa na seriye hagigee rabatu, wo man mu neemu na seriye xunxurie donxoe ma. ²⁴ Yarerati donxui! Wo minse rasensenma kuli di xa fe ra, wo fa joxome gundi gerun!»

²⁵ « Gbaloe na wo be, wo tan seriye karamoxoe nun Fariseni filankafuie! Wo pooti nun pileti fari maxama, konɔ e kui rafexi balose naxan na, wo a sotoxi mupe nun wasatareya nan saabui ra. ²⁶ I tan fariseni donxui! Pooti nun pileti kui raseniyen sinden, na temui a fari fan seniyenma ne.»

²⁷ « Gbaloe na wo be, wo tan seriye karamoxoe nun Fariseni filankafuie! Wo maniyaxi gaburie nan na, naxee fari ratofanxi, konɔ e kui rafexi faxamixi xorie nun seniyentarepa mooli birin na. ²⁸ Wo fan, mixi na wo to, e wo mapoxunma tinxintoe nan na, konɔ wo bope kui rafexi filankafuija nun kobija ra.»

²⁹ « Gbaloe na wo be, wo tan seriye karamoxoe nun Fariseni filankafuie! Wo

gaburi fanyie yailanma namijonmee be, wo tinxintoe xa gaburie raxunmama,³⁰ wo a fala, «Xa muxu nu na dunipa ma muxu benbae waxati, muxu mu kafuma e ma nu namijonmee faxafe ra.»³¹ Na kui, wo bara seedepoxoya ba wo yete xili ma, a falafe ra a wo findixi namijonme faxee xa die nan na.³² Wo wo benbae xa kewalie rakamali yire!³³ Wo tan boximase bonsoe, wo ratangama yahannama ma di?»

³⁴ « Na kui, n xa a fala wo be, n fafe namijonmee, lonnilae, nun karamoxoe xeede wo yire, konon wo ndee faxama ne, wo jan nee ndee mabanbanma ne wuri magalanbuxie ma. Wo ndee bonboma ne sebere ra wo xa salidee kui, e man siga taa yo kui, wo birama e foxo ra e paxankatafe ra.³⁵ Na nan a ra, tinxintoe xa wuli naxan ifilixi dunipe, a birin luma wo tan nan ma, kelifa Habila ma doko Berekiya xa di Sakari ra, wo naxan faxa horomobanxi nun serexebade tagi.³⁶ N xa nondi fala wo be, yi paxankate birin fama ne to mixie sode.»

Isa sunnunfe Darisalamu xa fe ra

(Luki 13:34-35)

³⁷ « Darisalamu, Darisalamu, taa naxan namijonmee faxama, naxan Ala xa xerae magonoma. Sanmaya wuyaxi n bara wa i xa die malanfe n yire, alo toxoe a xa die rasoma a gabutenyi bun ma ki naxe, konon wo naxa tondi!³⁸ Na kui, Ala bara keli wo xa banxi xun ma.³⁹ N xa a fala wo be, wo mu n toma sonon, han wo a falama temui naxe, «Baraka na mixi be naxan fafe Marigi xili ra!» »

24

Horomobanxi xa kane

(Maraki 13:1-2, Luki 21:5-6)

¹ Isa naxa mini horomobanxi kui. A nu sigafe temui naxe, a foxirabiree naxa e maso a ra, e woyen a be a xa horomobanxi mato a nun banxie naxee na a rabilinyi, e ti ki to tofanxi.² Konon Isa naxa a masen e be, « Wo yi birin toxi? N xa nondi fala wo be, yi geme keren mu fama lude a boore fari be, a birin nabirama ne.»

Dunipa rajonyi tonxumae

(Maraki 13:3-23, Luki 21:7-24)

³ Isa nu magoroxi Oliwi geya fari temui naxe, a foxirabiree naxa siga a yire, e a maxarin e doro ma, « Na fe sa rabama mun temui? A man sa kolonma tonxuma mundun

ma a i fa waxati nun dunija raṇonyi bara makɔɛ?»⁴ Isa naxa e yaabi, « Wo menni wo yete ma, mixi yo naxa fa wo ratantan.⁵ Mixi wuyaxi fama n xili falade e yete xun ma a falafe ra, <N tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra.> Na kui, e fama mixi gbegbe ratantande.»

⁶ « Wo gere fe mema ne, wo gere ndee xili me, kono wo naxa kontofili, barima fo na fe moolie xa raba. Na xa mu findima dunija raṇonyi ra sinden.⁷ Sie kelima ne e boore xili ma, pamanee e boore gere. Kaame sinma ne boxi wuyaxi ma, boxi fan seren yire gbegbe.⁸ Na fe birin findima mantoorolie fole nan na.»

⁹ « Na temui, mixie wo soma ne mangasanyi yi, e xa wo paxankata, e wo faxa. Sie birin wo xonma ne n xili xa fe ra.¹⁰ Danxaniyatɔe gbegbe birama ne tantanyi kui na waxati, e e booree yanfa xonnanteya kui.¹¹ Wule fale gbegbe fan e yete findima ne namiponmee ra, e mixi gbegbe ratantan.¹² Kobija gboma ne han mixi gbegbe xa xanunteya xinbeli,¹³ kono naxan na a tun nabexi han a raṇonyi, na kanyi kisima ne.¹⁴ Ala xa mangeya niini xibaaru fanyi kawandima ne dunija birin kui, a findi seedepoxoya ra sie birin be. Na xanbi, dunija raṇonyi fama a lide.»

¹⁵ « Wo tan naxee na yi xaranfe, wo wo tuli mati de! Wo na se haramuxi jaaxi to kasare na naxan xanbi ra, a tixi yire seniyenxi kui, Annabi Daniyeli naxan ma fe fala,¹⁶ wo tan naxee na Yudaya, wo lanma wo xa wo gi geyae fari.¹⁷ Naxan na tande, a naxa so sese tongode a xa banxi kui.¹⁸ Naxan na xe ma, a naxa gbilen a xa xinbeli donma tongode.¹⁹ Na waxati findima gbaloe nan na furuginee nun dingee be!²⁰ Wo Ala maxandi na naxa wo li jeme temui, xa na mu a ra malabu loxe.²¹ Barima toore a lima na waxati ma naxan maniye singe mu nu to kabi dunija daa, a man mu gbilenma to ra abadan.²² Xa Marigi mu a ragirixi nu nde xa ba na xi konti ra, adama yo mu kisima nu. Kono a nde bama a konti ra mixi sugandixie nan ma fe ra.»

²³ « Na waxati, xa mixi nde sa a fala wo be, <A mato, Ala xa Mixi Sugandixi na be>, xa na mu a ra, <Ala xa Mixi Sugandixi na menni>, wo naxa la a ra.²⁴ Barima wule falee fama Ala xa Mixi Sugandixi xili falade e yete xun, xa na mu e e yete findi namiponmee ra. E fama tonxuma makaabaxie nun kaabanakoe rabade alako e xa Ala xa mixi sugandixie ratantan, xa e sa noma.²⁵ Wo wo tuli ti, n bara a masen wo be beenun a waxati xa a li.»

²⁶ « Na kui, xa e sa a fala wo be, <A mato, a sa na wula i>, wo naxa siga de! Xa e sa a fala wo be, <A mato, a na banxi kui be>, wo naxa la a ra de!²⁷ Adama xa Di na fa, a

luma ne alo seyamakonyi naxan yanbama koore ma kelifa sogetede han
sogegorode. ²⁸ «Binbi na lu dennaxe, yubee sa e malanma menni ne.» »

Isa xa gbilenyi nun xore bili xa misaali

(Maraki 13:24-31, Luki 21:25-33)

²⁹ « Na naxankate waxati dangi xanbi,

«soge ifooroma ne,

kike yanbe bama ne,

tunbuie birama ne boxi,

se naxan birin na koore ma e serenma ne.» »

³⁰ « Na temui, Adama xa Di xa tonxuma minima ne koore ma. Dunija bonsoe birin
sunnunma ne. E Adama xa Di toma ne fa ra nuxui kui senbe nun noe ra. ³¹ A a xa
malekee xema ne han dunija dande, e xa sa a xa mixi sugandixie malan sara xui ra keli
dunija tunxun naani birin ma.»

³² « Wo xore bili mato misaali ra, wo xa xaxili soto. A salonyi na jingi, a burexe
neene mini, wo a kolonma jeme temui bara makore. ³³ Adama xa Di fafe fan na na ki ne.
Wo na yi fe birin to, wo xa a kolon a a bara makore, a jan tixi naade ra. ³⁴ N xa nondi
fala wo be, to mixie mu dangima fo na fe birin naba. ³⁵ Koore nun boxi dangima ne, konon
ma masenyi tan mu dangima abadan, a mu kanama muku.»

Dunija raponyi waxati kolonfe

(Maraki 13:32-37, Luki 17:26-30, 17:34-36, 12:41-48)

³⁶ « Mixi yo mu a kolon yi fee sa rabama loxo nun waxati yo ma. Hali maleke
naxee na ariyanna, e mu a kolon, Ala xa Di fan mu a kolon, fo Baba Ala keren peti. ³⁷
Adama xa Di fa loxo luma ne alo Annabi Nuha xa waxati. ³⁸ Beenun na banbaranyi
belebele xa dunija li, mixie nu e degema, e nu e minma, e nu ginee doxoma, e nu e xa
die fima xeme ma, han Annabi Nuha so kunkui kui loxo naxe. ³⁹ E mu nu kontofilixi
fefera, han banbaranyi naxa e li, a e birin xanin. Adama xa Di fafe fan nabama na ki ne.
⁴⁰ Xa xeme firin na xe ma na waxati, keren tongoma ne, boore lu naa. ⁴¹ Xa gine firin na
se dinfe mulunyi keren kui, keren tongoma ne, boore lu naa. ⁴² Na kui, wo naxa yanfa,
barima wo mu wo Marigi fa loxo kolon. ⁴³ Wo xa a fahaamu a fanyi ra, xa banxi kanyi
a kolon ne nu mupeti fama temui naxe kee kui, a mu xima nu, alako mupeti naxa no sode
a xonyi. ⁴⁴ Na nan a ra, wo fan xa wo tagi ixiri, wo naxa yanfa, barima Adama xa Di

fama waxati nan ma wo ɲɔɔ mu naxan ma.»

⁴⁵ « Nde luma alɔ konyi naxan findixi xaxilima dugutege ra? A marigi bara a ti a xa banxi walikɛ birin xun ma, a xa donsee taxun e ra a waxati. ⁴⁶ Ƴɛlexinyi na na konyi be, naxan marigi a lima na wali ra. ⁴⁷ N xa nɔndi fala wo be, na marigi a harige birin taxuma ne na konyi ra.»

⁴⁸ « Kɔnɔ xa na konyi findi a kobi ra, a a falama ne a yete ma, «N marigi buma ne fafe ra,» ⁴⁹ a fa a boore konyie bɔnbɔ fɔlɔ, a nu lu a dege ra, a a min, e nun siisilae. ⁵⁰ Lɔɔɔ nde fama, a tan konyi mu naxan kolon, a ɲɔɔ man mu lɔxɔe naxan ma, a marigi gbilenma ne. ⁵¹ A na fa, a na konyi ɲaxankatama ne a ɲaaxi ra, konyi gbaloe sɔtɔ e nun filankafuie, a woli wa nun ɲin maxinyi na dennaxe.»

25

Ginedimedi fu xa taali

¹ « Na waxati, Ala xa mangeya luma ne alɔ ginedimedi mixi fu, naxee e xa lanpuie tongo sigafe ra ginedɔxɔe ralande, e xa sa lan a xa futi xiri ma. ² Na ginedimedi ya ma, suuli, xaxilitaree, suuli, xaxilimae. ³ Naxee findi xaxilitaree ra, e naxa e xa lanpuie xanin, kɔnɔ e mu ture xanin e xun naxan sama lanpuie kui. ⁴ Naxee tan findi xaxilimae ra, kankan naxa ture bitire xanin a xun, a nun e xa lanpuie.»

⁵ « Ginedɔxɔe to bu fafe ra, xi xɔli naxa ginedimedi suxu, e naxa xi. ⁶ Kɔe tagi, sɔnxɔe xui naxa mini, «Ginedɔxɔe bara fa! Wo sa a ralan!» ⁷ Ginedimedi naxa keli, e e xa lanpuie yailan. ⁸ Xaxilitaree naxa a fala xaxilimae be, «Wo muxu ki wo xa ture nde ra, barima muxu xa lanpuie na xubenfe.» ⁹ Kɔnɔ xaxilimae naxa e yaabi, «Ade, a mu won birin nalima. Wo siga ture matie xɔn wo xa sa wo gbe sara.» ¹⁰ Nee to siga ture sarade, ginedɔxɔe naxa fa. Ginedimedi naxee nu bara ture sa e xa lanpuie kui, nee tan naxa bira a fɔxɔ ra, e so futixiri xulunyi, naade fa balan e xanbi ra.»

¹¹ « Na dangi xanbi, ginedimedi xaxilitaree fan naxa fa, e a fala, «Marigi, marigi, naade rabi muxu be.» ¹² Kɔnɔ a naxa e yaabi, «N xa nɔndi fala wo be, n mu wo kolon.» »

¹³ « Na kui, wo naxa yanfa, barima wo mu na lɔxɔe nun na waxati kolon.»

Harige taxuxi xa taali

(Luki 19:11-27)

¹⁴ « A luma ne alɔ xeme nde naxan nu fafe biyaaside. A naxa a xa konyie xili, a a harige taxu e ra. ¹⁵ A naxa xeema kilo suuli so konyi keren yi, a firin so boore yi, a keren

so a saxan nde yi ra. A to kankan bere so a yi, a naxa biyaasi.»

¹⁶ « Xɛɛma kilo suuli taxu konyi naxan na, a naxa siga keren na, a xa sa na harige rawali. A naxa xɛɛma kilo suuli gbete sɔto geeni ra. ¹⁷ Xɛɛma kilo firin taxu konyi naxan na, a fan naxa na harige rawali, a xɛɛma kilo firin gbete sɔto geeni ra. ¹⁸ Kɔnɔ xɛɛma kilo keren taxu konyi naxan na, a tan naxa sa yili ge, a a marigi xa kɔbiri nɔxun na kui.»

¹⁹ « A to bu han, konyie marigi naxa gbilen e yire alako e xa dentege sa a be. ²⁰ Xɛɛma kilo suuli taxu konyi naxan na, a naxa fa a marigi harige ra, a a fala, «N marigi, i xɛɛma kilo suuli nan taxu n na. A mato, n bara kilo suuli man sa a xun geeni ra.» ²¹ A marigi naxa a fala a be, «I nuwali. Konyi dugutege nan i ra, walike fanyi. N to harige dondoronti taxu i ra, i mu lanlanteya kana, n fa harige gbegbe nan taxuma i ra. Fa n xɔnyi, wo nun i marigi xa lu seewe kui.» »

²² « Na xanbi, xɛɛma kilo firin taxu konyi naxan na, a fan naxa fa, a a fala, «N marigi, i xɛɛma kilo firin nan taxu n na. A mato, n bara kilo firin man sa a xun geeni ra.» ²³ A marigi naxa a fala a be, «I nuwali. Konyi dugutege nan i ra, walike fanyi. N to harige dondoronti taxu i ra, i mu lanlanteya kana, n fa harige gbegbe nan taxuma i ra. Fa n xɔnyi, wo nun i marigi xa lu seewe kui.» »

²⁴ « A dɔnxɔɛ ra, xɛɛma kilo keren taxu konyi naxan na, a fan naxa fa, a a fala, «N marigi, n a kolon i xa fe maxɔrɔxɔ. I sansi xabama, i mu naxan garansan. I sansi bogi bama, i mu naxan si. ²⁵ N gaaxu ne. N naxa sa i xa xɛɛma kilo keren nɔxun yili kui. A mato, a tan nan yi ki. I harige sese mu lɔxi.» ²⁶ A marigi naxa a yaabi, «I tan konyi kobi tunnaxɔne! I nu a kolon a n sansi xabama, n mu naxan garansan, n man sansi bogi bama, n mu naxan si? ²⁷ A lan ne nu i n ma kɔbiri so kɔbiri rawalie yi ra, alako n na fa i yire temui naxe, i n harige ragbilen n ma, geeni saxi a xun ma. ²⁸ Na kui, wo xɛɛma kilo rasuxu a yi, wo a so konyi yi ra, xɛɛma kilo fu na naxan yi, ²⁹ barima a na naxan yo yi ra, a gbe xun masama ne, a gbo ki fanyi. Kɔnɔ a mu na naxan yi ra, hali naxan di na a yi, na yati bama ne a yi ra. ³⁰ Wo yi konyi fufafu woli tande dimi kui, wa nun jin maxinyi na dennaxe.» »

Kiiti dɔnxɔɛ

³¹ « Adama xa Di na fa a xa nɔre kui, a nun a xa malekee, a a magoroma ne a xa kibanyi nɔrɔxi kui. ³² Si birin malanma ne a ya ra. A mixi mayegetima ne alɔ xuruse demadonyi yexeee nun sie mayegetima ki naxe. ³³ A yexeee tima ne a yirefanyi ma, a sie

fan ti a koola ma.»

³⁴ « Na temui, mange a falama ne mixie be naxee na a yirefanyi ma, «Wo fa, n Baba naxee barakaxi. Wo fa mangeya soto wo ke ra, mangeya naxan yailanxi wo be kabi dunija fole. ³⁵ Barima kaame to nu n ma, wo naxa n ki donse. Ye xoli to nu n ma, wo naxa n ki ye. Xone to nu n na, wo naxa n yigiya. ³⁶ N mageli to nu a ra, wo naxa dugie fi n ma. N to nu furaxi, wo naxa fa meeni n ma. N to nu saxi geeli, wo naxa fa n yire matode.» »

³⁷ « Na temui, tinxintsee a maxarinma ne, «Marigi, muxu i to kaame kui mun temui, muxu fa i ki donse, xa na mu ye xoli ra, muxu fa i ki ye? ³⁸ Muxu i to xoneya ra mun temui, muxu fa i yigiya, xa na mu i mageli ra, muxu fa dugie fi i ma? ³⁹ Muxu i furaxi to mun temui, xa na mu i saxi geeli, muxu fa siga i yire matode?» ⁴⁰ Mange e yaabima ne, «N xa nondi fala wo be, wo naxan yo raba n ngaxakerenyi mixi xuri nde be, wo a rabaxi n tan nan be.» »

⁴¹ « Na xanbi, a a falama ne mixie be naxee na a koola ma, «Wo wo makuya n na, wo tan mixi dankaxie, wo sa so te xora naxan yailanxi Ibulisa nun a xa malekee be, naxan mu xubenma abadan. ⁴² Barima kaame to nu n ma, wo mu n ki donse. Ye xoli to nu n ma, wo mu n ki ye. ⁴³ Xone to nu n na, wo mu n yigiya. N mageli to nu a ra, wo mu dugie fi n ma. N furaxi to nu a ra, n man to nu saxi geeli, wo mu fa meenide n ma.» »

⁴⁴ « Na temui, e fan a maxarinma ne, «Marigi, muxu i to mun temui kaame na i ma, xa na mu ye xoli, xa na mu i findixi xone ra, xa na mu i mageli ra, xa na mu i furaxi, xa na mu i saxi geeli, muxu fa tondi i malide?» ⁴⁵ Mange e yaabima ne, «N xa nondi fala wo be, wo mu naxan yo raba n ngaxakerenyi mixi xuri nde be, wo tondixi a rabade n tan nan be.» ⁴⁶ Naxankate nan nagataxi na mixie be abadan, kono tinxintsee tan abadan kisi nan soto ma.»

26

Yanfante ya Isa be

(Maraki 14:1-2, Luki 22:1-2, Yaya 11:45-53)

¹ Isa to ge yi fe birin masende, a naxa a fala a foxirabiree be, ² « Wo a kolon, xi firin nan luxi Sayamaleke Dangi Sali xa a li. Na temui, Adama xa Di sama ne mixie belexe e xa a banban wuri magalanbuxi ma.»

³ Na waxati, serexedube kuntigie nun Yuwifie xa forie nu malanxi Kayafa xonyi,

serexedube kuntigie xunyi. ⁴ E naxa lan a ma e xa Isa suxu yanfanteya saabui ra, e xa a faxa. ⁵ Kɔnɔ e naxa a fala, « Won naxa a suxu sali loxɔɛ, xa na mu a ra jama a xunyi ikelima nɛ.»

Gine nde fe fanyi rabafe Isa be

(Maraki 14:3-9, Yaya 12:1-8)

⁶ Isa to nu na Betani, Simɔn kune kanyi xɔnyi, ⁷ gine nde naxa fa a yire. Labunde ture nu na a yi ra, naxan sare xɔrɔxɔ ki fanyi. A nu saxi a bitire tofanyi kui naxan nu rafalaxi alabatira geme ra. Isa nu na teebili ra temui naxe, gine naxa fa, a na labunde ture ifili Isa xunyi ma. ⁸ Isa foxirabiree to na to, e naxa xɔnɔ, e a fala, « Yi birin makanaxi munfe ra? ⁹ Xa yi labunde ture sa mati nu, kɔbiri gbegbe nan sɔtɔma nu a xa fe ra, na fan nɔ fide setaree ma.»

¹⁰ Isa to nu a kolon e naxan falafe e bore be, a naxa a masen e be, « Wo na yi gine tɔɔrɔfe munfe ra? Kewali fanyi nan yi ki, a naxan nabaxi n be. ¹¹ Setaree luma nɛ wo ya ma temui birin, kɔnɔ n tan mu luma wo yi ra be abadan xe. ¹² Yi gine to labunde ture saxi n fate ma, a a rabaxi n fure ragatafe nan xa fe ma. ¹³ N xa nɔndi fala wo be, Ala xa xibaaru fanyi sa kawandima dede dunija birin kui, yi gine xa kewali xa fe fan falama nɛ, mixie xa e ratu a xa fe ma.»

Yudasi xa yanfanteya

(Maraki 14:10-11, Luki 22:3-6)

¹⁴ Na temui, Yudasi Isikariyoti, naxan nu na Isa foxirabire fu nun firinyie ya ma, a naxa siga serexedube kuntigie xɔn ma, ¹⁵ a e maxɔrin, « Wo munse soma n yi n xa Isa sa wo belexe?» E fan naxa gbeti kole tongo saxan so a yi. ¹⁶ Keli na temui ma, a naxa so waxati fenfe a nɔma Isa sode e yi ra temui naxe.

Sayamaleke Dangi Sali

(Maraki 14:12-21, Luki 22:7-13, 22-23, Yaya 13:21-30)

¹⁷ Taami Lebinitare Sali to a li, a loxɔɛ singe ma, Isa foxirabiree naxa sa a maxɔrin, « I wama muxu xa Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala i be minden?» ¹⁸ A naxa e yaabi, « Wo siga taa kui xeme nde xɔn, wo a fala a be, «Karamɔxɔ naxe a a xa waxati bara makɔre. A wama Sayamaleke Dangi Sali rabafe i xɔnyi, a nun a foxirabiree.» ¹⁹ Isa foxirabiree naxa a raba alo Isa e yamari ki naxe, e Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala.

²⁰ Nunmare to so, Isa nun a fɔxirabire fu nun firinyie nu na teebili ra. ²¹ E nu e degefe temui naxe, a naxa a masen, « N xa nɔndi fala wo be, mixi keren na wo ya ma naxan fama n yanfade.» ²² Na naxa e sunnun ki fanyi, kankan naxa a maxɔrin, « Kɔnɔ n Marigi, n tan mu a ra de, ka?» ²³ A naxa e yaabi, « N nun naxan bara belexe ragoro paani keren kui, na kanyi nan n yanfama. ²⁴ Adama xa Di sigama ne alo a xa fe sebexi ki naxe, kɔnɔ gbaloe nan na Adama xa Di yanfama be. A fisa na kanyi be hali a mu bari nu.» ²⁵ Yudasasi naxan nu fafe a yanfade, a naxa Isa maxɔrin, « Karamɔxo, n tan mu a ra de, ka?» Isa naxa a yaabi, « I tan nan a falaxi.»

Marigi xa serexe tonxuma

(Maraki 14:22-26, Luki 22:14-20, 1 Korintikae 11:23-25)

²⁶ E to nu e degefe, Isa naxa taami tongo. A to tantui rasiga Ala ma, a naxa taami igira, a a so a fɔxirabiree yi ra, a a masen e be, a naxe, « Wo n ko, wo a don. Yi findixi n fate nan na.» ²⁷ Na dangi xanbi, Isa naxa tɔnbili fan tongo. A man to tantui rasiga Ala ma, a naxa tɔnbili so e yi ra, a a fala e be, « Wo birin xa a min. ²⁸ Yi findixi n wuli nan na, saate wuli naxan baxi mixi gbegbe be e xa yunubie xafarife ra. ²⁹ N xa a fala wo be, n to yi weni minma, n mu yi minma sɔnɔn, han won birin man sa a minma lɔxo naxe n Baba xɔnyi ariyanna.»

³⁰ E to ge beeti bade, e naxa te Oliwi geya fari.

Isa a falafe Piyeri be a a yete rasanma ne a ma

(Maraki 14:27-31, Luki 22:31-34, Yaya 13:36-38)

³¹ Na temui Isa naxa a masen e be, « Wo birin gbilenma ne n fɔxo ra to kɔe ra, wo mee n ma fe ra, barima a sebexi, «N xuruse demadonyi faxama ne, yexee fan yensen.» ³² Kɔnɔ n na keli faxe ma, n sigama wo ya ra Galile.» ³³ Piyeri naxa a fala a be, « Hali birin gbilen i fɔxo ra, n tan mu gbilenma i fɔxo ra.» ³⁴ Isa naxa Piyeri yaabi, « N xa nɔndi fala i be, to kɔe yati, beenun konkore xa a rate, i i yete rasanma ne n ma sanmaya saxan.» ³⁵ Piyeri man naxa a yaabi, « Hali won birin nan sa faxama, n mu n yete rasanma i ma!» Isa fɔxirabire birin naxa na wɔyen keren fala.

Isa Ala maxandife Getesemani

(Maraki 14:32-42, Luki 22:39-46)

³⁶ Na dangi xanbi Isa nun a fɔxirabiree naxa siga yire nde, dennaxe xili Getesemani. Isa naxa a fala e be, « Wo dɔxo be. N tan xa siga menni Ala maxandide.» ³⁷

A naxa Piyeri nun Sebede xa di firinyie xanin a xun ma. Sunnunyi nun kɔntɔfili to Isa bɔɲe suxu,³⁸ a naxa a masen e be, « Sunnunyi bara nɔ n bɔɲe ra alɔ a xa n faxa. Wo lu be, kɔnɔ wo naxa xi.»

³⁹ Isa naxa a masiga dondoronti, a a yatagi rafelen bɔxi ma, a Ala maxandi, « N Baba, xa a sa nɔma rabade, i xa n natanga yi paxankate ma. Kɔnɔ n sago naxa raba, i tan nan sago xa raba.»⁴⁰ A to gbilen a fɔxirabiree yire, a naxa e li e na xife. A naxa a fala Piyeri be, « I mu nɔxi waxati keren xi xɔli kanade n ma fe ra?»⁴¹ Wo naxa xi. Wo Ala maxandi ne alako wo naxa bira tantanyi kui. Mapɔxun fanyi na adama be, kɔnɔ a fate bende tan senbe mu na.»

⁴² Isa man to a masiga e ra, a naxa gbilen Ala maxandi ra, « N Baba, xa yi paxankate mu nɔma bade n yi ra, fo n xa tin a ra, i sago nan xa raba.»⁴³ A to gbilen a fɔxirabiree yire, a man naxa e li e xife, barima xi xɔli nu bara nɔ e ra.⁴⁴ A naxa e lu naa, a siga sanmaya saxan nde, a sa Ala maxandi na maxandi kerenyi ra.⁴⁵ Na temui, a naxa gbilen a fɔxirabiree yire, a a masen e be, « Wo xife ne? Wo na wo malabufe han ya? Wo a mato, waxati bara a li. Adama xa Di fafe sade yunubitɔee belexe.»⁴⁶ Wo keli, won xee. Wo a mato, n yanfama bara fa.»

Isa suxufe

(Maraki 14:43-50, Luki 22:47-53, Yaya 18:3-12)

⁴⁷ Isa jan mu nu gexi woyende, Yudasi, naxan nu na a fɔxirabire fu nun firinyie ya ma, a naxa fa e nun jama gbegbe, santidegema e nun gbengbetae suxuxi e yi ra. Serexedube kuntigie nun Yuwifie xa forie nan nu e xee. ⁴⁸ Isa yanfama nun na jama nu bara lan a ma, a a xa Isa matɔnxuma e be. A nu bara a fala e be, « N na mixi naxan sunbu, a tan nan na ki. Wo na suxu.»⁴⁹ Na kui, Yudasi naxa a maso Isa ra keren na, a a fala, « Karamɔxɔ, i nuwali,» a fa a sunbu.⁵⁰ Isa naxa a masen a be, « N boore, i faxi naxan nabade, a raba.» Na temui, na mixie naxa e maso Isa ra, e a suxu.⁵¹ Isa fɔxirabire nde naxa a xa santidegema ramini, a serexedube kuntigi xa konyi tuli bolon.⁵² Isa naxa a fala a be, « Santidegema raso a tee i. Naxan yo na findi a xa geresose ra, na kanyi fan faxama santidegema nan saabui ra.»⁵³ Ka i jɔxɔ a ma a n mu nɔma n Baba xilide, a malekee rasanba n ma keren na, naxee dangi maleke gali fu nun firin na?⁵⁴ Kɔnɔ xa na raba, Kitaabuie xa masenyie fa kamalima di? Barima e a masenxi ne a fo a xa raba yi ki ne.»

⁵⁵ Na xanbi, Isa naxa a fala jama be, « Wo to minixi n xili ma santidegema nun gbengbeta suxuxi wo yi ra, suute nan na n na? Lɔxɔ yo lɔxɔ, n dɔxɔxi hɔrɔmɔbanxi kui, n kawandi tima, wo mu n suxu. ⁵⁶ Kɔnɔ yi birin nabaxi ne alako namipɔnmee naxan sebei Kitaabui kui, a xa kamali.»

Na xanbi, Isa fɔxirabiree birin naxa e gi a xun ma.

Isa tife Yuwifi kuntigie ya i

(Maraki 14:53-65, Luki 22:54-55, 63-71, Yaya 18:12-24)

⁵⁷ Mixi naxee Isa suxu, e naxa a xanin serexedube kuntigi Kayafa xɔnyi, seriye karamɔxɔe nun forie nu malanxi dennaxe. ⁵⁸ Piyeri fan, a nu biraxi Isa fɔxɔ ra, kɔnɔ a ndedi nu makuyaxi jama ra. A naxa bira a fɔxɔ ra han a so serexedube kuntigie xunyi xa tete kui. A naxa dɔxɔ hɔrɔmɔbanxi kantamae fe ma, alako a xa a mato Isa xa fe dangima ki naxe.

⁵⁹ Serexedube kuntigie nun Yuwifie xa kiitisa dɔnxɔe birin, e nu wule seede nde nan fenfe naxan bama Isa xili ma, e sa nɔma a faxade naxan ma. ⁶⁰ Kɔnɔ e mu se to, hali tɔɔpegeti gbegbe to fa. A dɔnxɔe ra, xeme firin naxa fa, ⁶¹ e a fala, « Yi xeme a fala ne, «N tan nɔma Ala xa hɔrɔmɔbanxi kanade, n man fa a ti xi saxan bun ma.» » ⁶² Serexedube kuntigi xunyi naxa keli, a Isa maxɔrin, « Pe, i mu e yaabima? Yi xemee munse safe i xun ma yi ki?» ⁶³ Kɔnɔ Isa mu sese fala. Serexedube kuntigie xunyi naxa a fala a be, « N bara i yamari i xa i kali Ala Nije ra, i a fala muxu be xa i findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na, Ala xa Di.» ⁶⁴ Isa naxa a yaabi, « I tan nan a falaxi. N man xa a fala wo be, keli yi waxati ma, wo fama Adama xa Di tode, a dɔxɔxi Ala Senbema yirefanyi ma, wo a toma fa ra nuxuie kui.»

⁶⁵ Na kui, serexedube kuntigi naxa a yete xa donma suxu, a ibɔɔ xɔne ra, a a fala, « A bara Ala rasoto! Won hayi na seede gbete ma yire? Wo bara a me a Ala rasotoxi ki naxe. ⁶⁶ Wo kiiti toxi di?» E naxa a yaabi, « A lanma a xa faxe ne.» ⁶⁷ Na temui, e naxa deye bɔxun Isa yatagi, e kamui sin a ma. Ndee naxa a de ragarin, e nu a fala, ⁶⁸ « I tan, Ala xa Mixi Sugandixi, namipɔnmepa raba! A fala ba, naxan i bɔnbɔxi!»

Piyeri a yete rasanfe Isa ma

(Maraki 14:66-72, Luki 22:56-62, Yaya 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Piyeri nu dɔxɔxi tande, serexedube kuntigi xa tete kui. Konyi gine nde naxa a makore a ra, a a fala, « I tan, wo nun Isa Galileka birin nan nu a ra.» ⁷⁰ Kɔnɔ Piyeri naxa

a matandi birin ya xori, a a fala, « N mu a kolon i na fefe falafe!» ⁷¹ Piyeri to mini folo tete naade ra, konyi gine gbete nde naxa a to, a a fala mixie be naxee nu na naa, « Yi xeme naxan yi ki, e nun Isa Nasaretika nan nu a ra.» ⁷² Piyeri man naxa a matandi, a a kali, « N mu na xeme kolon!» ⁷³ A mu bu, naxee nu tixi naa, e naxa e maso Piyeri ra, e a fala a be, « Nondi nan a ra, a tan mixi nde nan yati i ra, barima i woyenma alo Galileka.» ⁷⁴ Piyeri naxa so a kalife, a a fala « Ala xa n dankan! N tan mu na xeme kolon feo!» Na fala xanbi, konkore naxa a rate. ⁷⁵ Piyeri naxa ratu fa Isa xa woyenyi ma, « Beemanun konkore xa a rate, i i yete rasanma ne n ma sanmaya saxan.» Na kui, a naxa mini, a sa wa han.

27

Yuwife Isa xaninfe Pilati xon

(Maraki 15:1, Luki 22:63-71, Yaya 18:28-32)

¹ Kuye to iba, serexedube kuntigie birin nun Yuwife xa forie to nu malanxi, e naxa nate tongo e xa Isa faxes. ² E to Isa xiri, e naxa a xanin gomina Pilati xon.

Yudasi xa faxes

³ Yudasi, Isa yanfama, a to a to e bara Isa makiiti a lan a xa faxes, a naxa nimisa a xa yanfanteya xa fe ra. A naxa na gbeti kole tongo saxan nagbilen serexedube kuntigie nun forie ma, ⁴ a a fala, « N bara yunubi raba! Xeme naxan faxama yi ki, seniye tae nan a ra, a fa li n tan nan a yanfaxi!» E naxa a yaabi, « Na mu muxu tan matoxi. Na i tan nan matoxi.» ⁵ A to gbeti kolee woli horembanxi kui, Yudasi naxa siga a yete gbakude wuri kon na. ⁶ Serexedube kuntigie to gbeti kolee matongo, e naxa a fala, « A mu daxe muxu xa yi gbeti kolee sa horembanxi xa kobiri xun ma, barima nii sare nan a ra.» ⁷ E to woyen, e naxa fene yailanyi xa xe yire sara na kobiri ra, na xa findi gaburi yire ra xone be. ⁸ Na nan a toxi, han to na xe xili falama « Wuli Boxi.» ⁹ Na kui, Annabi Yere mi xa masenyi naxa kamali, a to a masen, « E naxa gbeti kole tongo saxan tongo, Isirayilakae ndee sare naxan saxi a xun, ¹⁰ e fene yailanyi xa xe sara na kobiri ra, alo Marigi n yamari ki naxe.»

Isa tife Pilati ya i

(Maraki 15:2-15, Luki 23:2-5, 13-25, Yaya 18:28-19:16)

¹¹ Isa to ti gomina Pilati ya i, gomina naxa a maxarin, « I tan nan findixi Yuwife

xa mange ra?» Isa naxa a yaabi, « I tan nan a falaxi.» ¹² Kono serexedube kuntigie nun forie nu a toogegema temui naxe, Isa mu yaabi yo fi. ¹³ Na temui Pilati naxa a maxorin, « I mu yi fee mexi e naxan birin safe i xun ma yi ki?» ¹⁴ Kono Isa mu e xa woyenyi yo yaabi. Na naxa gomina kaaba ki fanyi.

¹⁵ Ne yo je, sali temui, gomina darife nan nu a ra, a xa geelimani keren nabepin pama be, e na wa naxan yo xon. ¹⁶ Na waxati, geelimani nde nu na, birin nu naxan kolon a xa jaaxupa ma. A nu xili Barabasi. ¹⁷ Nama to malan, Pilati naxa e maxorin, « Wo wama n xa nde rabepin wo be, Barabasi ba, ka Isa, naxan xili falama Ala xa Mixi Sugandixi?» ¹⁸ Pilati nu a kolon a serexedube kuntigie nu Isa saxi a belexe toone nan ma. ¹⁹ Ba na ra, a to nu doxoxi kiiti sade, a xa gine naxa xera rasiga a ma, a a fala a be, « I naxa so yi tinxintae xa fe kui fefe ma, barima n bara xiye sa a xa fe ra, xiye naxan bara n tooro to ki fanyi.»

²⁰ Kono serexedube kuntigie nun Yuwifie xa forie naxa pama kui iso e xa Barabasi maxorin Pilati ma, Isa tan xa faha. ²¹ Gomina man naxa e maxorin, « Yi mixi firin ya ma, wo wama n xa mundun nabepin wo be?» E naxa a yaabi, « Barabasi!» ²² Pilati fan naxa e maxorin, « N xa munse raba Isa ra, naxan xili falama Ala xa Mixi Sugandixi?» Nama birin naxa a yaabi, « A banban wuri magalanbuxi ma!» ²³ A man naxa e maxorin, « Munfe ma? A fe jaaxi mundun nabaxi?» Kono e tan sonxoe nan tun xun masa, « A banban wuri ma!»

²⁴ Pilati to a to a a mu noxi fefe ra, pama fan nu waxi kelifa a ra, a naxa ye tongo, a a belexe raxa e ya xori, a a fala e be, « Yi xeme faxafe mu na n tan ma de! A luma wo tan nan ma.» ²⁵ Nama birin naxa a yaabi, « A xa faxe wuli xa lu muxu nun muxu xa die xun ma!» ²⁶ Na kui, Pilati naxa Barabasi rabepin e be. A naxa yaamari fi soorie xa Isa bonbo sebere ra. Na xanbi, a naxa Isa so e yi e xa sa a banban wuri magalanbuxi ma.

Soorie Isa mayelefe

(Maraki 15:16-20, Yaya 19:2-3)

²⁷ Roma soorie to Isa xanin gomina xonyi, e naxa e boore soorie birin xili, e gali naxa ti a rabilinyi. ²⁸ E naxa Isa xa sose ba a ma, e mange guba gbeeli ragoro a ma. ²⁹ E naxa tunbee mafilin, e e yailan mange katanyi maniye ra, e a sa a xun ma. E naxa wuri raso a yirefanyi belexe kui, e a mayele, e nu e xinbi sin a bun ma, e nu a fala, « I kena, Yuwifie xa mange.» ³⁰ E naxa deye boxun a ma, e na wuri ba a yi, e nu a xunyi bonbo a

ra. ³¹ E to gɛ Isa mayelede, e naxa mange guba rate a ma, e a gbe dugi ragoro a ma, e fa a ramini e xa sa a banban wuri magalanbuxi ma.

Isa banbanfe wuri magalanbuxi ma

(Maraki 15:21-32, Luki 23:26-43, Yaya 19:17-27)

³² E to nu minife taa ra, e naxa Sirenika xeme nde to naxan nu xili Simɔn. Soorie naxa a yamari, a tan xa Isa xa wuri magalanbuxi xanin. ³³ E to yire li naxan xili Gologota, na nan falaxi e xa xui, « xunkonkota yire,» ³⁴ e naxa weni so a yi, seri saxi naxan xun, kɔnɔ a to a nemunnemun, a mu tin a minde.

³⁵ E to gɛ a mabanbande wuri ma, e naxa kanda bun a xa dugie xa fe ra, alako e xa a kolon kankan naxan sɔtɔma. ³⁶ Na dangi xanbi, e naxa dɔxɔ a kantade.

³⁷ E to nu wama birin xa a kolon e a banbanxi fe naxan ma, e yi sebeli nan gbaku a xun ma, « Isa nan ya, Yuwifie xa mange.» ³⁸ Na temui, e naxa suute mixi firin fan banban wuri magalanbuxie ma Isa fe ma, keren a yirefanyi ma, boore a kɔɔla ma.

³⁹ Mixie nu dangima Isa konbi ra, e nu e xunyi lintan a ma, ⁴⁰ e a fala, « I tan naxan hɔrɔmɔbanxi rabirama, i man fa a ti xi saxan bun ma, i yete rakisi! Xa Ala xa Di nan i ra, goro wuri kɔn na!» ⁴¹ Serexedube kuntigie, seriye karamɔxɔe, nun Yuwifie xa forie fan nu a mayelefe, e nu a fala, ⁴² « A bara mixi gbetee rakisi, kɔnɔ a mu nɔma a yete tan nakiside. Isirayila mange xa mu a ra? A xa goro wuri kɔn na be ya, alako muxu xa la a ra. ⁴³ A bara a xaxili ti Ala ra, a man fa a fala, «N findixi Ala xa Di nan na.» Yakɔsi, xa a rafanxi Ala ma, a xa a rakisi!» ⁴⁴ Suute naxee nu banbanxi a fe ma, e fan nu Isa konbife na ki nɛ.

Isa xa faxe

(Maraki 15:33-41, Luki 23:44-49, Yaya 19:28-30)

⁴⁵ Yanyi tagi, dimi naxa sin bɔxi birin ma leeri saxan bun ma. ⁴⁶ Na waxati ma, Isa naxa gbelegbele senbe ra, « Eloyi, Eloyi, lema sabaxatani?» Na nan falaxi e xa xui, « N Marigi Ala, n Marigi Ala, i n nabepinxi munfe ra?» ⁴⁷ Mixi naxee nu na naa, e to a xui me, e naxa a fala, « A na Annabi Eliya nan xilife!» ⁴⁸ Mixi nde naxa a gi, a sa dunkobi rasin weni xɔne xɔɔra, a a so wuri de i, a fa a ti Isa be alako a xa a min. ⁴⁹ Kɔnɔ booree naxa a fala, « Wo a lu, won xa a mato xa Annabi Eliya fama a rakiside.» ⁵⁰ Isa man naxa a xui ite senbe ra, a fa laaxira.

⁵¹ Na waxati, dugi xungbe naxan singanxi hɔrɔmɔbanxi kui, a naxa ibɔɔ firin na,

keli a fuge han a laabe. Bɔxi naxa seren, gɛmɛ naxa ibɔɔ, ⁵² gaburie fan naxa rabi. Seniyentɔɛ laaxiraxi gbegbe naxa keli faxɛ ma, ⁵³ e mini gaburie kui. Isa to keli faxɛ ma, e so nɛ Darisalamu, taa seniyenxi kui, e fa mini mixi wuyaxi ma. ⁵⁴ Sɔɔri mange nun a boore sɔɔrie naxee nu Isa kantafe, e to bɔxi xa serenyi to, a nun naxan naba Isa faxa temui, e naxa gaaxu ki fanyi, e a fala, « Nɔndi nan a ra yati, Ala xa Di nan nu yi xeme ra!»

Isa xa maragate

⁵⁷ Nunmare to so, Arimateka bannamixi nde naxa fa naxan nu xili Yusufu. Isa fɔxirabire nde nan nu a fan na. ⁵⁸ A naxa siga Pilati yire, a Isa fure maxandi a ma. Pilati naxa yaamari fi e xa a so a yi ra. ⁵⁹ Yusufu naxa Isa fure tongo, a a mafilin kasange fanyi kui, ⁶⁰ a a bele gaburi neene kui, naxan nu gexi geme kui a tan Yusufu be. A to geme xungbe mapindigilin, a a doxo gaburi de ma, a naxa siga. ⁶¹ Mariyama Magidalaka nun boore Mariyama nu na naa, e doxoxi gaburi ya ra.

⁶² Malabu lɔxɔe see rafala lɔxɔe kuye iba, serexedube kuntigie nun Farisenie naxa siga Pilati yire. ⁶³ E naxa a masen a be, « Mange, muxu ratuxi a ma yi wule fale, beenun a xa faxa, a a fala ne, «Xi saxan dangi xanbi, n kelima ne faxe ma.» ⁶⁴ Na kui, i xa yaamari fi a xa gaburi xa makanta han a xi saxan nde, alako a foxirabiree naxa fa a fure mupa, e fa a fala pama be, «A bara keli faxe ma.» Xa na sa raba, wule donxɔe dangima ne wule singe ra.» ⁶⁵ Pilati naxa e yaabi, « Awa, n bara soorie so wo yi. Wo sa gaburi makanta alo wo wama a xon ma ki naxe.» ⁶⁶ E naxa siga, e sa tonxuma sa geme ma naxan nu na gaburi de ma, alako xa gaburi fa sa rabi, a kolonma ne. E naxa soorie lu naa, na kantafe ra.

¹ Malabu loxoƙe kuye iba, sande loxoƙe subaxe ma, Mariyama Magidalaka nun boore Mariyama, e naxa siga gaburi matode. ² Na temui, boxi naxa seren senbe ra, barima Marigi xa maleke nde nu bara goro keli koore, a geme mapindigilin, a a ba gaburi de ma, a fa dɔxo a fari. ³ Maleke nu yambama alo seyamakɔnyi, a xa sosee nu fiixe fɔen. ⁴ Soori naxee nu na kantafe, e naxa gaaxu han e seren, e lu alo faxamixie. ⁵ Koƙo maleke naxa a masen ginɛ be, « Wo naxa gaaxu, barima n a kolon wo na Isa nan fenfe, e naxan banban wuri magalanbuxi ma. ⁶ A mu be, a bara keli faxe ma, alo a a fala ki naxe. Wo fa, wo a mato a nu saxi dennaxe. ⁷ Wo man xa siga mafuren, wo sa a masen a foxirabiree be, «A bara keli faxe ma. A na sigafe wo ya ra Galile. Wo a toma menni ne.» A tan nan na ki, n bara a ragbilen wo ma.»

⁸ Ginɛ naxa e xulun, e keli gaburi yire, gaaxui nun seewe gbegbe ra, e siga e gi ra na xibaaru masende Isa foxirabiree be. ⁹ Koƙo Isa naxa e ralan, a e xeebu, « Wo mama.» E to e maso a ra, e naxa suyidi a be, e a sanyie suxu. ¹⁰ Isa naxa a masen e be, « Wo naxa gaaxu. Wo sa a fala n ngaxakerenyie be e xa siga Galile. E n toma menni ne.»

Soorie nun Yuwifi kuntigie wule xabufe

¹¹ Ginɛ nu sigafe temui naxe, soori nde naxee nu gaburi kantafe, e naxa so taa kui. Fe naxan birin naba, e naxa sa a dentege serexedube kuntigie be. ¹² Nee nun forie fan to e malan yire keren, e naxa nate tongo, e kobiri gbegbe fi soorie ma ¹³ yi yaamari ra, « Wo xa yi nan fala, «Isa foxirabiree nan fa koƙe ra, e a fure muƙa muxu nu na xife temui naxe.» ¹⁴ Xa a sa li gomina naxa yi fe me, muxu sa woyenma a be alako sese naxa wo to.» ¹⁵ Na kui, soorie naxa kobiri rasuxu, e fe birin naba alo a falaxi e be ki naxe. Na masenyi naxa yensen ye Yuwifie tagi. Han to na fe mema.

Isa xeeraya fife a foxirabiree ma

(Maraki 16:14-18, Luki 24:36-49, Yaya 20:19-23, Xeeɗae 1:6-8)

¹⁶ Isa foxirabire fu nun kerenyie naxa siga Galile boxi ma, e te geya fari Isa dennaxan masen e be. ¹⁷ E to a to, e naxa suyidi a be, koƙo e man nu siikexi. ¹⁸ Isa naxa a maso e ra, a a masen e be, « Senbe birin bara so n yi ra koore nun dunja ma. ¹⁹ Na kui, wo xa siga, wo sa si birin findi n foxirabiree ra. Wo xa e xunxa ye xoorra Baba Ala, a xa Di, nun a Xaxili Seniyenxi xili ra. ²⁰ Wo xa e tinkan n ma yaamari birin nabatude. Wo a mato, n na wo fe ma temui birin, han dunja rapɔnyi.»